

„RODZICE, NAUCZYCIELE I OPIEKUNOWIE RADZĄ CO ROBIĆ W KONKRETNYM PROBLEMACH WYCHOWAWCZYCH”

**Dziecko przeklina? Bije inne dzieci? Nie wykonuje twoich poleceń?
Zobacz, co możesz zrobić w takiej sytuacji.**

**Poradnik wychowawczy zawierający standardy postępowania w określonych
problemach wychowawczych**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**DOLNY
ŚLĄSK**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

„RODZICE, NAUCZYCIELE I OPIEKUNOWIE RADZĄ CO ROBIĆ W KONKRETNYM PROBLEMACH WYCHOWAWCZYCH”

Poradnik wychowawczy zawierający standardy postępowania w określonych problemach wychowawczych:

- przeklinanie,
- wtrącanie się w rozmowę dorosłych,
- problemy z samodzielnym ubieraniem się,
- niegrzeczne/niekulturalne zachowanie wobec dorosłych,
- nie słuchanie poleceń w sytuacji gdy jest więcej osób,
- płacz przy odbiorze z przedszkola/ żłobka,
- problemy z samodzielnym spaniem - przychodzenie w nocy do łóżka rodziców,
- zabieranie zabawek innym dzieciom,
- częste nie jedzenie posiłków w przedszkolu/żłobku,
- przerywanie rozmów telefonicznych,
- bicie innych dzieci,
- agresywna reakcja na polecenia rodzica,
- krzyk i bicie dorosłych,
- długie szykowanie się do spania,
- przedłużanie pójścia spać,
- dziecko nie chce sprzątać,
- nie sprzątanie zabawek mimo polecenia dorosłego,
- dziecko nie wykonuje obowiązków domowych,
- wystawianie języka,
- naśladowanie złych zachowań rodziców i ich pokazywanie innym dzieciom,
- niszczenie zabawek, książek,
- brak reakcji na polecenia,
- moczenie nocne,
- moczenie dzienne,
- płacz/histeria gdy dziecko ma zostać w przedszkolu,
- robienie hysterii po przyjeździe do przedszkola,
- histeria / napady złości,
- histeria dziecka gdy dorośli tłumaczą że rzeczy z bajek nie istnieją,
- chodzenie wyłącznie w określonych ubraniach,
- wymuszanie płaczem,
- wykluczanie dziecka z zabawy przez inne dzieci,
- mobbing wśród dzieci,
- dziecko dekoncentruje inne dzieci i dezorganizuje zajęcia,
- problemy ze wstawaniem rano do przedszkola,
- wycofanie dziecka i nieuczestniczenie w zajęciach/ zabawach,
- uciekanie na spacerze,
- lęk przed śmiercią bliskiej osoby,
- uzależnienie od bajek/komputera,
- kradzież zabawek z przedszkola,
- kłamanie,
- skarżenie,
- zachowanie problemowe podczas mszy w kościele,
- problem z robieniem kupki,
- lęk przed ciemnością,
- wymuszanie,
- nieumiejętność lub niechęć do samodzielnej zabawy,
- chęć posiadania/doświadczenia rzeczy, które już minęły,
- „odwrotne” wykonywanie poleceń,
- kłótnie dzieci o zabawki przyniesione z domu do przedszkola.

Broszura została wydana w ramach projektu: „Akademia Mądrego Wychowania – nauczyciel doradcą rodzica”, realizowanego w okresie 01.02.2014 do 31.05.2014 w placówkach przedszkolnych z Gminy Przemków oraz z Gminy Chocianów.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**DOLNY
ŚLĄSK**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Szanowni Rodzice, Nauczyciele i Opiekunowie,

niniejsza publikacja jest zbiorczym wydaniem poradników wychowawczych, które zostały wydane w ramach następujących projektów:

„Z sercem i rozumem – Akademia Mądrego Wychowania” (POKL.09.05.00-02-157/11),

„Akademia Mądrego Wychowania w Gminie Wiejskiej Lubin” (POKL.09.05.00-02-369/12),

„Akademia Mądrego Wychowania w PM 6” (POKL.09.05.00-02-368/12).

Poradniki te zostały opracowane przez nauczycieli i nauczycielki z Przedszkola Miejskiego nr 2 w Polkowicach, Przedszkola Miejskiego nr 4 w Polkowicach, Przedszkola Miejskiego nr 6 w Polkowicach, opiekunki ze Żłobka Miejskiego nr 1 w Polkowicach oraz nauczycieli z placówek przedszkolnych z Gminy Lubin i rodziców dzieci uczęszczających do w/w placówek.

Na bazie uzyskanej wiedzy i swoich kompetencji wychowawczych uczestnicy w/w projektów wypracowali podczas wspólnych warsztatów różne rozwiązania problemów wychowawczych, z którymi się spotkali. Zidentyfikowali różne przyczyny tych problemów i dopiero potem zaproponowali rozwiązania, zgodnie z zasadą – aby znaleźć lekarstwo na dany problem, należy najpierw zbadać jego przyczyny. Ich praca została uzupełniona przez psychologa prowadzącego zajęcia z zakresu wychowania dzieci w wieku przedszkolnym.

Mam nadzieję, iż wypracowane wspólnie przez rodziców, nauczycieli i opiekunki standardy postępowania w określonych problemach wychowawczych będą dla Państwa stanowić wskazówki do rozwiązania różnych problemów wychowawczych i inspirować do stosowania mądrych metod wychowawczych.

Często jako rodzice i nauczyciele zapominamy o chwaleniu i nagradzaniu dzieci, a prześcigamy się w wymyślaniu kar. Warto pamiętać, że proporcje pochwał i nagród do kar powinny wynosić 70:30. Każde dziecko, gdy nie będzie chwalone, nagradzane za pożądane zachowania, zacznie sprawiać problemy wychowawcze po to, aby pozyskać naszą uwagę. Wszyscy popełniamy błędy wychowawcze i nie wiem jakbyśmy się starali, będziemy je popełniać. Ważne abyśmy byli ich świadomi i wyciągali z nich wnioski na przyszłość.

Życzę Państwu samych sukcesów wychowawczych, tego abyście byli Państwo dumni z siebie jako rodzice, opiekunowie/nauczyciele i żeby dumne były z was dzieci – wasze osobiste lub te którymi opiekujecie się zawodowo.

Barbara Jaśkiewicz - psycholog prowadzący zajęcia w ramach projektów „Akademia Mądrego Wychowania”.

Polkowice, dnia 5 maja 2014r

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO PRZEKLINA

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- naśladowanie dorosłych (słownictwo dorosłych) lub rówieśników

- dziecko nie zdaje sobie sprawy, że jest to złe zachowanie

- zwrócenie na siebie uwagi rówieśników (dzieci śmieją się)

- zwrócenie na siebie uwagi osób dorosłych (np. rodzic często śmieje się gdy dziecko przeklina)

- wpływ telewizji, komputera (dziecko usłyszało przekleństwa)

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- nieużywanie przez dorosłych przekleństw w obecności dzieci (jeżeli samemu używasz przekleństw nie oczekuj, iż twoje dziecko będzie robiło inaczej)

- wprowadzenie reguł w domu (używamy ładnych słów, za każde przekleństwo każdy płaci np. 1 zł do wspólnej kasy)

- uświadomienie dzieciom, iż są to słowa wulgarne, używane często przez osoby, którym brakuje odpowiedniego słownictwa
- zabronienie używania tych słów i zaproponowanie innych, akceptowanych słów, które dziecko może używać w zamian
- chwalenie za używanie „ładnych”, akceptowanych słów i nagradzanie drobnymi rzeczami (słodkacz, wspólna gra)

- ustalenie reguł (używamy ładnych słów), zabieranie jakiegoś przywileju za nieprzestrzeganie reguł (oglądanie telewizji, granie na komputerze)
- odwrócenie uwagi innych dzieci (np. poprzez zabawę)
- odizolowanie dziecka od publiczności (jeżeli chcesz używać brzydkich słów, możesz to robić w toalecie, możesz iść do toalety i tam używać tych słów, kiedy skończysz to wróć)

- w przypadku małych dzieci ignorowanie tego, że dziecko przeklina (nie nagradzanie dziecka uśmiechem, uwagą pozytywną lub negatywną), zwłaszcza gdy zdarza się to dziecku pierwszy raz

- kontrolowanie tego, co dziecko ogląda w telewizji i internecie.

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO WTRĄCA SIĘ W ROZMOWĘ DOROSŁYCH

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- brak zasad i reguł w domu określających pożądane zachowanie
- dziecko jest zainteresowane tematem rozmowy lub przyzwyczajone do rozmów z dorosłymi (przebywanie wyłącznie z osobami dorosłymi)

- brak szacunku dla dorosłych lub brak dystansu (traktowanie dorosłego jak kolegi, koleżanki)

- dziecko chce wykorzystać sytuację i uzyskać zgodę dorosłego (dorosły jest zajęty rozmową, dla świętego spokoju zgodzi się)

- chęć zwrócenia na siebie uwagi (dziecko chce być w centrum uwagi)
- dziecko nudzi się, bo dorośli długo rozmawiają

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- ustalenie z dzieckiem reguł (gdy z kimś rozmawiam, powiedz „przepraszam” i poczekaj, aż będę miał czas dla ciebie)
- egzekwowanie przestrzegania reguł (wskazanie na konsekwencje za nieprzestrzeganie reguł)
- chwalenie za przestrzeganie reguł i zabieranie czegoś z pakietu przywilejów za nieprzestrzeganie reguł

- dorosły daje przykład swoim zachowaniem
- tłumaczenie dziecku jak się powinno zachowywać i dlaczego się tak powinno zachowywać (edukacja dziecka)
- chwalenie za pożądane zachowanie

- przerwanie rozmowy i przypomnienie ustalonych reguł (zachowanie podczas rozmowy dorosłych), konsekwentne nieuleganie dziecku (gdy dziecko nie słucha, wskazanie na konsekwencje za nieprzestrzeganie reguł), wykonanie konsekwencji w sytuacji dalszego przerywania

- docenianie dziecka za dobre zachowania, poświęcanie uwagi dziecku w ciągu dnia
- zajęcie dziecka (danie dziecku zadania do wykonania, malowanie, bajka) podczas rozmowy dorosłych

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO NIE CHCE SIĘ SAMODZIELNIE UBIERAĆ

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- nie potrafi

- nauczyć dziecko samodzielnego ubierania poprzez konkretne instrukcje dotyczące poszczególnych kroków ubierania się (Co trzeba zrobić żeby ubrać buty? ...No właśnie, ściągnąć kapcie. Pokaż jak ściągasz kapcie). Młodsze dzieci nie rozumieją co znaczy ubrać się, trzeba im dawać szczegółowe instrukcje (ściągnij spodnie od piżamki, załóż majteczki, etc).
- chwalić dziecko za pojedyncze osiągnięcia w ubieraniu się (nie oczekiwać, że dziecko od razu nauczy się samodzielnie ubierać)

- jest wyręczane przez rodziców (szczególnie w sytuacji presji czasowej)

- nie wyręczać dzieci (cierpliwość rodziców, większy zapas czasowy)
- chwalić dziecko za postępy w samodzielnym ubieraniu
- w przedszkolu pozwolić dziecku na samodzielne ubieranie się (czekać na dziecko np. przed szatnią)
- określać czas ubierania się (poprzez nastawienia budzika, pokazanie klepsydry)

- nie ma ochoty, lenistwo

- egzekwowanie wykonania polecenia (wydanie polecenia, czekanie przy dziecku 5 sekund, aż dziecko zacznie się ubierać, chwalenie w przypadku wykonania polecenia, konsekwencje w przypadku niewykonania polecenia)
- motywowanie poprzez nagrody (stosowanie np. karty punktowej - dziecko za każde samodzielne ubranie się w określonym czasie zbiera punkty, które może wymieniać na nagrody, np. wyjście na basen)
- wyznaczenie czasu, w którym dziecko ma się ubrać (budzik, dzwonek w telefonie, klepsydra)

- robi to celowo, żeby zwrócić na siebie uwagę

- zapewnienie uwagi dziecku w ciągu dnia, tak aby nie musiało się jej domagać poprzez problemowe zachowanie
- świadome ignorowanie płaczu dziecka, innych form sprzeciwu i konsekwentne egzekwowanie wykonania polecenia

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO ZACHOWUJE SIĘ NIEGRZECZNIE, NIEKULTURALNIE WOBEC DOROSŁYCH (np. pyskuje, wyzywa, śmieje z tego, co mówi dorosłych, etc.)

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- dziecko nauczyło się takiego zachowania od dorosłych lub rówieśników (zły przykład), naśladuje złe zachowania

- wskazanie właściwych wzorców przez dorosłych (bycie samemu przykładem)
- chwalenie za naśladowanie „dobrych” przykładów
- stosowanie karty punktowej (dziecko zbiera punkty za określone zachowania i może wymienić je na nagrody)

- dziecko nie poznało zasad dobrego wychowania

- edukacja w domu i przedszkolu (np. poprzez analizę zachowań dzieci – jak dziecko się zachowało, a jak powinno się zachować, odgrywanie scenek z dziećmi, edukacja poprzez zabawę, czytanie bajek)
- wprowadzenie zasad dobrego wychowania i chwalenie za właściwe zachowanie

- zły wpływ telewizji, gier komputerowych

- kontrola i ograniczenie czasu spędzanego przed telewizorem i komputerem

- chęć zwrócenia na siebie uwagi dorosłych lub rówieśników (dziecko świadomie zachowuje się w niewłaściwy sposób)

- odwrócenie uwagi innych dzieci (tak aby dziecko nie dostało uwagi od innych dzieci) lub odizolowanie dziecka
- wykonanie konsekwencji (np. zabranie przywileju) - pokazujemy w ten sposób innym dzieciom, iż takich zachowań nie akceptujemy.

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO NIE SŁUCHA POLECEŃ, GDY JEST WIĘCEJ OSÓB (NP. WYSTĘP W PRZEDSZKOLU, WIZYTA GOŚCI W DOMU)

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- dziecko chce zwrócić na siebie uwagę (np. gdy dorośli zajmują się wyłącznie sobą, nie dostrzegają dziecka)

- zadbanie o to, aby dziecko dostało uwagę rodzica w trakcie danej sytuacji (włączenie dziecka w rozmowę, w przygotowanie danej uroczystości, danie odpowiedzialnej roli, chwilowe oderwanie się od rozmowy z innym dorosłym i skierowanie krótkiej uwagi na dziecko, szczególnie wtedy gdy dziecko np. o coś pyta, prosi o pomoc)
- chwalenie za słuchanie poleceń

- dziecko uważa, że w takich sytuacjach nie działają żadne reguły (są to sytuacje nadzwyczajne)

- przygotowanie dziecka do danej sytuacji: ustalenie przed daną sytuacją obowiązujących reguł, ustalenie konsekwencji za nieprzestrzeganie reguł, przypomnienie reguł tuż przed daną sytuacją
- wskazanie jakich reguł dziecko przestrzega (pochwała za nie) i jakich reguł nie przestrzega (co powinno poprawić)

- dziecko nauczyło się, że jak jest więcej osób to może robić co chce, bo rodzic nie wykona żadnych konsekwencji (nie będzie kary)

- przypomnienie obowiązujących reguł (danie dziecku możliwości korekty zachowania) i chwalenie za wykonanie polecenia
- w przypadku dalszego nieprzestrzegania reguł wykonanie konsekwencji (ignorowanie przy tym wszelkiego protestu i pytań dziecka)
- pomocne może być wyprowadzenie dziecka poza pomieszczenie, w którym są inne osoby (przypomnienie reguł, w przypadku braku reakcji wykonanie konsekwencji)

- dziecko jest podekscytowane daną sytuacją, przejęte, cieszy się, jest zajęte i nie słyszy poleceń

- bezpośrednie zwrócenie się do dziecka poprzez podejście do dziecka, nawiązanie kontaktu wzorkowego, zniżenie się do wysokości dziecka, zawołanie dziecka po imieniu i powtórne powtórzenie polecenia

- dziecko nudzi się i z nudów zwraca na siebie uwagę (np. podczas wizyty gości)

- zadbanie o to, aby dziecko zajęte było wykonywaniem jakichś czynności, które sprawiają mu przyjemność (zabawa z innymi dziećmi, pomoc w nakryciu stołu, gra, etc.)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO PŁACZE PRZY ODBIORZE Z PRZEDSZKOLA

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- dziecko zajęte jest zabawą, rodzic odbierający dziecko przerywa mu w zabawie
- dziecko jest wcześnie odbierane (czas po godzinie 14.00 jest czasem na swobodną zabawę dzieci, dziecko chce się pobawić z innymi), wyjście wtedy, gdy inne dzieci się bawią może być przez dziecka odbierane jako kara

- ustalić z dzieckiem czas odbioru i zasady wychodzenia (jestem, kończysz zabawę, ubierasz się, wychodzimy)
- stosowanie karty punktowej (za każde szybkie wyjście z sali dziecko zbiera punkty, które potem może wymienić na nagrody)
- pozwolenie dziecku na dokończenie zabawy - ustalić z dzieckiem, że ma 5 minut na zakończenie zabawy i że za 5 minut ma wyjść z sali
- chwalenie za każdym razem, gdy dziecko szybko i bez protestu wychodzi z sali

- dziecko jest późno odbierane (dziecko musi zmienić salę, być w grupie z innymi dziećmi)
- dziecko nie chce być odbierane przez osobę, która po niego przysłała

- ustalenie z dzieckiem czasu odbioru i tego kto go będzie odbierał (nastawienie dziecka, przygotowanie do tego, że będzie dłużej w przedszkolu, przygotowanie do tego, kto go odbierze)
- chwalenie dziecka za każdym razem gdy dziecko szybko i bez płaczu wychodzi z sali
- na początku można stosować nagrody za pożądane zachowanie (potem dawać nagrody coraz rzadziej)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO NIE CHCE ZASYPIAĆ/SPAĆ W SWOIM ŁÓŻKU, DZIECKO PRZYCHODZI W NOCY DO ŁÓŻKA RODZICÓW

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- przyzwyczajenie przez rodziców do spania z rodzicami
- wygoda rodziców (rodzic nie musi wstawać gdy dziecko płacze, rodzic jest wyspany)
- brak konsekwencji rodziców (raz dziecko może spać z rodzicami, innym razem nie może, rodzice nie wyprowadzają dziecka do własnego łóżka)

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- zakup łóżeczka dla dziecka, lampki, możliwość ozdobienia łóżeczka (uatrakcyjnienie miejsca spania w celu zachęcenia dziecka do samodzielnego spania)
- „wspólne” kupno dla dziecka atrakcyjnego łóżka, stworzenie przyjemnych warunków do samodzielnego spania (pościel z bohaterami bajek)
- wprowadzenie rytuału zasypiania w swoim łóżku (np. czytanie jednej krótkiej bajki, buziak, spanie)
- wprowadzenie stałej godziny spania i wyciszenie dziecka w porze wieczornej (brak zabaw ruchowych)
- motywowanie dziecka do samodzielnego spania poprzez chwalenie, nagrody, wprowadzenie karty punktowej (dziecko za każde samodzielne spanie otrzymuje punkt, zebrane punkty może wymieniać na nagrody)
- chwalenie dziecka za samodzielne zasypianie i spanie w swoim łóżeczku
- wprowadzenie karty punktowej by zmotywować dziecko do samodzielnego spania
- konsekwentne wyprowadzanie dziecka z sypialni rodziców do własnego łóżka (nawet gdy dziecko wraca do łóżka rodziców 5 razy w ciągu nocy), ignorowanie protestu, płaczu dziecka, krzyków żeby rodzic wrócił
- wyjaśnienie dziecku że musi zostać przez całą noc w swoim łóżku i że jak przyjdzie do rodziców, to zostanie zaprowadzone z powrotem do swojego łóżka

- dziecko płacze w nocy (dziecko śni się coś złego, przeżywa we śnie to co się wydarzyło w ciągu dnia lub dziecko nauczyło się tego, że jak płacze to jest zabierane do łóżka rodziców)

- w przypadku złego snu/koszmarów dziecka: podejście do łóżeczka dziecka, przytulenie, uspokojenie dziecka i pomoc w zaśnięciu w swoim łóżku (nie przynoszenie do łóżka rodziców)
- w przypadku „wuczzonego płaczu” (gdy płacze, to rodzic przychodzi do mnie, zabiera mnie do swojego łóżka) – ignorowanie płaczu (brak reakcji rodzica, rodzic nie przychodzi do dziecka)
- nie uleganie dziecku (gdy dziecko chce płacem w nocy wymusić spanie z rodzicami, konsekwentne działanie w trakcie całej nocy – uspokajanie w łóżeczku, powrót rodzica do własnego łóżka)
- chwalenie za sen bez płaczu i spanie w swoim łóżeczku
- stosowanie karty punktowej na zachowanie (brak płaczu w nocy), chwalenie za sen

- dziecko jest chore

- podejście do łóżeczka dziecka, przytulenie, uspokojenie dziecka i pomoc w zaśnięciu w swoim łóżku (nie przynoszenie do łóżka rodziców)

- dziecko boi się spać samodzielnie, boi się ciemności (wpływ telewizji, gier, bajek), dziecku śnią się koszmary
- dziecko przeżywa w nocy przykre wydarzenia, które miały miejsce w ciągu dnia

- zapalenie lampki (zamontowanie lampki przy łóżeczku dziecka), wyposażenie dziecka w zabawkową latarkę
- dekoracja sufitu lub ścian naklejkami świecącymi w ciemności
- opowiedzenie dziecku bajki o księżycu, który świeci w nocy
- spanie z pluszakami/ulubionymi zabawkami
- przytulenie dziecka i uspokojenie dziecka, wyprowadzenie dziecka do jego łóżka, pomoc w zaśnięciu
- ograniczenie i kontrola tego, co dziecko ogląda w telewizji i w jakie gry
- dziecko może pozostać w łóżku rodzica tylko wtedy, gdy wcześniej spało już samodzielnie i wie, iż dana sytuacja jest jednorazowa (w innym przypadku dziecko będzie wykorzystywało i symulowało chorobę lub koszmary, tylko po to, by móc spać z rodzicami)

- dziecko potrzebuje bliskości i czułości rodziców

- zaspokajanie potrzeby kontaktu i bliskości w trakcie dnia i przed snem dziecka („czas na przytulanie”)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: ZABIERANIE ZABAWEK INNYM DZIECIOM

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- chęć posiadania tej samej zabawki co inne dziecko (zwłaszcza gdy w przedszkolu, żłobku są pojedyncze egzemplarze danej zabawki)
- nieumiejętność wspólnej zabawy z dziećmi (dzieci dopiero około 4 roku życia rozumieją co znaczy „wymienić się zabawkami” i dzielić)

- zwrócenie na siebie uwagi poprzez przeszkadzanie innym dzieciom w zabawie

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- kupowanie więcej takich samych zabawek i umożliwienie samodzielnej zabawy dzieciom (szczególnie dzieciom poniżej 2 roku życia)
- równe traktowanie wszystkich dzieci, aby uniknąć rywalizacji pomiędzy nimi (często jest tak, że starsze dzieci muszą oddać zabawki młodszym – starsze doznają wtedy frustracji, młodsze uczą się wykorzystywać daną sytuację)
- wyznaczanie kolejności zabawy poszczególnymi zabawkami
- obserwacja dzieci i szybkie reagowanie zanim rozpocznie się kłótnia
- nauka dzielenia się i wymiany zabawkami poprzez:
  - a) bycie przykładem (dorosły dzieli się z dzieckiem)
  - b) wprowadzenie reguł zgodnej zabawy i chwalenie dziecka za przestrzeganie reguł, gdy dziecko chce zabrać zabawkę wtedy natychmiastowa reakcja (chwycić za rękę i powiedzieć, że dziecko powinno poprosić o daną zabawkę lub czekać na swoją kolej), gdy dziecko zabrało już zabawkę, poprosić o oddanie jej, zastosowanie logicznej konsekwencji w przypadku nieposłuszeństwa np. dziecko poszkodowane może się bawić kolejne 10 minut daną zabawką, ignorowanie wszelkiej dyskusji i protestu
- obserwacja dzieci podczas zabawy i chwalenie dzieci za zgodną zabawę tj. dzielenie się, wymianę zabawek (wzmacnianie pożądanego zachowania)

- ustalenie reguł wspólnej zabawy
- przestrzeganie reguł, określanie konsekwencji w przypadku nieprzestrzegania reguł, wykonywanie tych konsekwencji (logiczną konsekwencją mogłoby być odsunięcie dziecka np. na 10 minut od zabawy)
- chwalenie za zgodną zabawę dziecka (chwalenie za postępy), stosowanie na początku nagród (pieczątki za zgodną zabawę, karta punktowa)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO CZĘSTO NIE JE W PRZEDSZKOLU

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- dziecko przychodzi do przedszkola najedzone
- dziecko nie je w przedszkolu bo czeka, aż przyjdą rodzice i kupią mu frytki lub hot-doga (przecież frytki są dużo smaczniejsze niż zupa) lub przyniosą mu słodczy (chrupki, batonik)

- dziecko nie je wybranych potraw, bo ich nie zna

- dziecko nie je potraw, bo rodzice go uprzedzili (rodzic przeczytał jadłospis i nastawił negatywnie dziecko)

- dziecko nie potrafi jeść samodzielnie, nie potrafi trzymać łyżki, gryźć

- problemy zdrowotne (zaburzenia jedzenia, przyczyny medyczne)

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- nie podawać dziecku wcześniej jedzenia (np. kaszy)
- nie kupować dziecku od razu po wyjściu z przedszkola jedzenia (zachować odstęp czasowy), konsultować zjedzenie posiłku z nauczycielami z przedszkola
- nie przynosić słodczy do przedszkola

- przyzwyczajając dzieci do próbowania różnych potraw w domu (kiszzone ogórki, kapusta)
- zachęcać do próbowania nowych potraw (np. poprzez zabawę – dzieci przygotowują same kolacje)

- nie komentowanie jadłospisu (tego co dziecko lubi, tego czego dziecko nie lubi)
- rozmowa z dzieckiem po wyjściu z przedszkola i chwalenie dziecka za zjedzenie posiłku

- uczyć dziecko w domu samodzielnego jedzenia, gryzienia pokarmów (nie rozdrabianie dziecku pożywienia)

- konsultacje ze specjalistą: lekarzem, dietetykiem, psychologiem

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO PRZERYWA ROZMOWĘ TELEFONICZNĄ

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- dziecko nudzi się podczas gdy rodzic długo rozmawia (dziecko przedszkolne jest w stanie 20-30 minut zająć się sobą)
- dziecko chce zwrócić na siebie uwagę (za pozytywne zachowanie nie jest doceniane)
- dziecko nie jest w stanie dzielić uwagi rodziców z innymi osobami, cała uwaga ma być skoncentrowana na dziecku
- dziecko ma pilną potrzebę kontaktu z rodzicem - chce się o coś zapytać, prosi o pomoc lub chce się bawić z dorosłym (nie umie czekać)

- dziecko chce coś uzyskać, wykorzystując to, że dorosły jest zajęty

- dziecko chce naśladować rodzica

- dziecko ciekawe jest kto dzwoni i chce rozmawiać z osobą dzwoniącą

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- zajęcie dziecka podczas gdy rodzic telefonuje (bajka, nowa zabawka, gra)
- wykonywanie dłuższych telefonów w porach gdy dziecko śpi lub jest zajęte (oglądanie wieczorynki)
- poświęcanie dziecku czasu w ciągu dnia, chwalenie za pożądane zachowania, tak aby dziecko nie musiało na siebie zwracać uwagi,
- przygotowanie dziecka do sytuacji (muszę wykonać ważny telefon, będę zajęta przez 20 minut)
- ustalenie reguł z dzieckiem (zajmuj się zabawą, gdy mama telefonuje), nagród za przestrzeganie (na początku można wyznaczyć narody, np. wspólna gra po rozmowie telefonicznej) i konsekwencji za nieprzestrzeganie reguł
- zajęcie dziecka (malowanie, ciastolina)
- chwalenie za każdym razem jak dziecko nie przerywa rozmowy
- bezpośrednia reakcja, gdy dziecko przerywa (przerwij prowadzoną rozmowę i przypomnij regułę, powiedz, że dziecko ma spokojnie bawić się dopóki mama nie skończy rozmowy), gdy dziecko dalej przerywa możesz zastosować spokojne krzesło lub metodę izolacji, chwal gdy dziecko zachowuje się zgodnie z regułą
- można ćwiczyć zachowanie dziecka dzwoniąc do najbliższych lub prosząc ich o telefon

- przerwanie rozmowy (np. zawieszenie rozmowy) i zdecydowana odmowa dziecku oraz przypomnienie ustalonych reguł (zachowanie podczas telefonowania)

- kupno telefonu – zabawki
- zabawy w telefonowanie

- propozycja porozmawiania z babcią lub cicią (ustalenie z dzieckiem krótkiego czasu rozmowy i przekazania słuchawki rodzicowi), pochwała za oddanie słuchawki
- rozmowa w innym pomieszczeniu

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: BICIE INNYCH DZIECI

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- dziecko nauczyło się takiego sposobu zachowania od rodziców, rówieśników lub rodzeństwa i naśladuje je
- dzięki biciu dziecko osiąga swoje cele (zbije inne dziecko i dzięki temu może bawić się zabawką tamtego dziecka)
- dziecko wyładowuje swoją złość lub frustrację (np. gdy coś nie jest po jego myśli)
- zazdrość i rywalizacja (szczególnie pomiędzy rodzeństwem)

- dziecko chce zwrócić na siebie uwagę (szczególnie wtedy gdy dziecko nie jest karane za swoje zachowanie, uwaga, którą dostaje jest dużą korzyścią)

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- pokazywanie właściwych wzorów (samemu nie bądź agresywny, pokazuj, że nie podobają ci się zachowania agresywne, reaguj natychmiast na agresję u rodzeństwa)
- uczenie rozwiązywania problemów w inny sposób niż agresja (powiedz co chcesz, poproś o zabawkę, a nie bij)
- chwalenie za zgodną zabawę z innymi dziećmi poprzez opis tego, co podobało mi się w zachowaniu dziecka
- natychmiastowa reakcja dorosłego na przejawy agresji (powiedz dziecku czego nie powinno robić i jak powinno się zachować – „Michał przestań bić Jacka, odsuń się od niego”), pochwal gdy dziecko zachowuje się zgodnie z pożądanym
- stosowanie konsekwencji w przypadku dalszej agresji lub gdy bicie się powtarza (metoda izolacji – odizolowanie dziecka, wyłączenie z zabawy przez określony czas), przy tym ignorowanie wszelkiego protestu

- postępowanie jak w punkcie powyżej, oprócz tego docenianie i chwalenie dziecka za dobre zachowania
- poświęcanie czasu i uwagi dziecku, by nie musiało uciekać się do negatywnych zachowań
- docenianie za zgodną zabawę z innymi, chwalenie dziecka
- zauważanie i podkreślanie mocnych stron dziecka
- nie wysuwanie pochopnych wniosków na temat „winnego”
- natychmiastowe konsekwencje w przypadku bicia innych dzieci

<ul style="list-style-type: none"> - złe wzorce (inne osoby, bajki, gry komputerowe) - brak zasad, reguł - przyzwolenie dorosłych (brak reakcji, brak konsekwencji) - dziecko chce coś osiągnąć (np. zabrać zabawkę innemu dziecku) 	<ul style="list-style-type: none"> - natychmiastowa reakcja w sytuacji agresji - zastosowanie kary adekwatnej do przewinienia (za bicie zawsze powinna być kara), np. dziecko nie może się bawić przez 20 minut, metoda spokojnego krzesła lub izolacji, zabranie czegoś z pakietu przywilejów. - uczenie dziecka właściwych wzorów zachowania (dorośli nie biją dzieci - statystyka pokazuje, że bite dzieci często biją inne dzieci), kontrolowanie treści bajek i gier (eliminacja treści agresywnych) - ustalenie zasad i reguł, wytłumaczenie dzieciom konsekwencji nieprzestrzegania zasad/reguł (zgodna zabawa, rodzice nie biją dzieci, dzieci nie biją siebie), przypominanie tych zasad przez każdą sytuacją, w której mogą wystąpić zachowania agresywne - dziecko nie osiąga swojego celu, wręcz jest karane - chwalenie za pożądane zachowanie (kontakt bez bicia), wprowadzenie małych nagród (można zastosować kartę punktową, np. za dzień bez bicia dziecko otrzymuje 2 pkt, jeżeli raz uderzy dostaje 1 pkt, gdy więcej nie otrzymuje żadnego punktu)
<ul style="list-style-type: none"> - dziecko jest bite, bije więc innych (agresja rodzi agresję) 	<ul style="list-style-type: none"> - uczenie właściwych wzorów zachowania (analiza danej sytuacji, jak ktoś się zachował, jak się powinien zachować), odgrywanie scenek; - chwalenie za właściwe zachowania;
<ul style="list-style-type: none"> - chęć rozładowania energii/agresji - satysfakcja z bicia (chęć pokazania, że jestem lepszy, silniejszy) 	<ul style="list-style-type: none"> - natychmiastowa reakcja w sytuacji agresji - zastosowanie kary adekwatnej do przewinienia (za bicie zawsze powinna być kara) - edukacja dziecka (tłumaczenie, że bicie jest złym zachowaniem, że jest bolesne, że robi się krzywdę drugiej osobie) - szukać innych sposobów rozładowania energii (sport, aktywny trening, zabawa na świeżym powietrzu) - w przypadku gdy kary nie działają, znaczy to, że są za słabe, że satysfakcja z bicia jest ważniejszą/mocniejszą nagrodą niż wymierzona kara

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO AGRESYWNIE REAGUJE NA POLECENIA RODZICA

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:	MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:
<ul style="list-style-type: none"> - rodzic wydaje polecenie w nieodpowiednim dla dziecka czasie (np. gdy dziecko ogląda bajkę) 	<ul style="list-style-type: none"> - poczekać, aż dziecko zakończy daną czynność lub uprzedzenie dziecka („za 5 minut chcę abyś zakończył robić to.... i poproszę cię o coś”) i wydanie ponowne polecenia
<ul style="list-style-type: none"> - dziecko nauczyło się takiego zachowania od rodziców, rówieśników, rodzeństwa, z telewizji i naśladuje te zachowania - chęć zwrócenia na siebie uwagi (dobre zachowania dziecka nie są doceniane, więc dziecko chce zwrócić na siebie uwagę poprzez złe zachowania – wtedy będzie reakcja i zainteresowanie rodzica) 	<ul style="list-style-type: none"> - zmiana własnego zachowania (spokojne, przemyślane reakcje, nie podnoszenie głosu) i bycie przykładem dla dziecka - kontrola tego, co dziecko ogląda w telewizji i z jakimi rówieśnikami ma do czynienia - zaspokojenie potrzeby kontaktu, bezpieczeństwa i bliskości poprzez np. regularne spędzanie wspólnie czasu - reagowanie na formę wypowiedzi (nie podoba mi się sposób, w jaki się do mnie zwracasz, chcę abyś mówił do mnie spokojnie)
<ul style="list-style-type: none"> - dziecko jest agresywne, bo dzięki temu osiąga inne korzyści, które są większe niż kara za dane zachowanie (gdy mama karze mi coś zrobić, a ja krzyczę, to wtedy dostaje mi się za krzyczenie, ale za to nie muszę wykonać tego, co kazała mi mama) 	<ul style="list-style-type: none"> - świadome ignorowanie złości - egzekwowanie wykonania polecenia (przejście z emocji na fakty) - ustalenie konsekwencji za niepożądane zachowanie

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO KRZYCZY I BIJE DOROSŁYCH (np. rodziców, panie w przedszkolu)

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- dziecko naśladuje dorosłych, którzy dają zły przykład (rodzice krzyczą, biją dzieci)
- dziecko nie ma zasad/reguł (nie wie, że bicie jest złym zachowaniem)
- dziecko bije (np. panie w przedszkolu) w sytuacji, gdy musi podporządkować się panującym regułom i zasadom (dziecko nie boi się żadnych kar, w domu jest bite, więc na dziecko nie działają inne kary niż bicie, ponieważ dziecko wie, że panie z przedszkola go nie uderzą, pozwala sobie na wszystko – kopanie, gryzienie, bicie)

- zmiana statusu materialnego, pogorszenie sytuacji finansowej (dziecko ma mniej atrakcji, zabawek)
- stres w rodzinie (zmiana pracy rodziców, przedszkola, otoczenia)

- wyładowanie złości (np. po weekendzie spędzonym u taty, po kłótni z rodzeństwem, po pobycie w domu, w którym dziecko było bite przez starsze rodzeństwo)

- dziecko sprzeciwia się wykonaniu nowych czynności (np. po czasie zabawy powrót do nauki, mycie zębów), chce postawić na swoim

- dziecko doznało krzywdy (porzucenie przez rodzica, rozwód rodziców), doświadczyło trudnych sytuacji (napad) i wyraża nieświadomie w ten sposób swoją złość

- brak uwagi ze strony rodziców, brak zainteresowania (dziecko krzyczy „tu jestem”)

- dziecko wymusza np. kupno zabawki

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- natychmiastowa reakcja i zastosowanie kary za bicie (logiczne konsekwencje, zabranie dziecku czegoś z pakietu przywilejów), kara powinna być adekwatna do przewinienia (wyłączenie z zabawy, siedzenie na ławce obok pani podczas gdy inne dzieci bawią się swobodnie na placu zabaw)
- dawanie poprawnych wzorców (nie krzyczenie, nie bicie dzieci)
- edukacja dzieci (określenie zasad, tłumaczenie, że bicie jest złym zachowaniem, etc.)

- wytłumaczenie zaistniałej sytuacji (rozmowa z dzieckiem), jeżeli to możliwe - przygotowanie dziecka do nowej sytuacji
- ustalenie zasad i konsekwentne trzymanie się ich (np. jedna atrakcja w tygodniu)

- rozmowa z ojcem dzieci i ustalenie wspólnych zasad
- zrozumienie zachowania dziecka, ale jednocześnie wyrażenie swojego sprzeciwu wobec sposobu, w jaki dziecko wyraża swoją złość
- uczenie dziecka innych (akceptowalnych) sposobów wyrażania złości (np. mówienie o swoich uczuciach), rozmowa z dzieckiem na temat wizyty u taty (ujście negatywnych emocji)

- ustalenie reguł i zasad
- wcześniejsze informowanie dzieci o zmierzonych zajęciach/zmianach
- uprzedzanie dzieci o końcu przyjemnych czynności i rozpoczęciu nowych czynności (za 5 minut kończymy zabawę)

- konsultacje u specjalisty (psycholog, psychiatra dziecięco-młodzieżowy), psychoterapia dziecka
- budowanie pozytywnej relacji z dzieckiem, pozytywne wzmacnianie dziecka i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa dziecku
- rozmowa z dzieckiem (tłumaczenie, że nie można odwrócić pewnych wydarzeń), danie upustu negatywnym emocjom (rozmowa o uczuciach dziecka np. w trakcie zabawy)

- spędzanie czasu z dzieckiem i zapewnienie mu uwagi
- zauważanie, docenianie i chwalenie dziecka, zapewnienie fundamentu „miłość”

- przed wejściem do sklepu omówienie z dzieckiem zasad i konsekwencji w przypadku nieprzebrzegania ich
- w sytuacji agresji skierowanej do rodzica reakcja natychmiastowa i zgodna z wcześniej ustalonymi zasadami

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DŁUGIE SZYKOWANIE SIĘ DO SPANIA (ROZBIERNIE, MYCIE, UBIERANIE, ETC.)

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- brak jasno określonych zasad dotyczących szykowania się do snu (ile dziecko ma czasu na szykowanie się, jakie będą konsekwencje przekroczenia tego czasu, co dokładnie ma zrobić)

- dziecko było do tej pory wyręczane przez rodzica (dziecko nie umie się myć, samodzielnie ubierać, etc.)

- zmęczenie dziecka i rodzica związane z późną porą szykowania się do snu

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- ustalenie zasad i czasu dla dziecka na szykowanie się (stała pora rozpoczęcia szykowania się, określenie kolejności wykonywanych czynności np. w łazience – ważne by wykonywane były one zawsze w tej samej kolejności – chodzi o wyuczenie dziecka rytuału)
- ustalenie zasad związanych z przekroczeniem czasu (np. dziecko nie będzie mogło oglądać dobranocki danego dnia lub nie będzie czytania bajki)
- umożliwienie dziecku kontroli upływającego czasu (minutnik, klepsydra, odliczanie czasu)
- chwalenie w przypadku pożądanego zachowania (wyszykowanie się w określonym czasie) i zastosowanie konsekwencji gdy dziecko przekroczy czas (np. brak dobranocki, brak bajki do czytania w danym dniu)

- nauczenie dziecka samodzielnego szykowania się do snu (krok po kroku uczenie dziecka wykonania poszczególnych czynności)
- chwalenie dziecka za postępy

- określenie stałej pory rozpoczęcia szykowania się i trzymanie się jej

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO PRZEDŁUŻA PÓJŚCIE SPAĆ (MÓWI, ŻE JEST GŁODNE, ŻE CHCE MU SIĘ PIĆ, ŻE CHCE SIĘ JESZCZE POBAWIĆ, OBEJRZEĆ BAJKĘ, ETC.)

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- dziecko nie jest śpiące (za wczesna pora spania, dziecko spało popołudniu)

- nie chce iść spać bo wie, że ominą go jakieś atrakcje (np. rodzice będą oglądać film)
- jest pobudzone tym, co się ma stać w dniu następnym (wycieczka) lub aktywną zabawą

- dziecko domaga się uwagi i bliskości rodzica

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- wyregulować tryb życia dziecka i trzymać się określonych godzin spania
- zmęczyć dziecko w ciągu dnia (tak aby wykorzystało swoją energię)
- wprowadzić rytuał spania (kolacja, bajka, mycie się, mycie zębów, siku, picie, czytanie bajki, „dobranoc”, bycie cicho, samodzielne uśnięcie) i wyuczyć dziecko rutyny
- przygotować dziecko do spania: poinformować dziecko, że za ½ h pójdzie spać, zaprowadzić do łóżka i zapytać czy sikało, piło, itd., przeczytać bajkę, dać całusa i wyjść z pokoju dziecka
- następnego dnia możesz pochwalić i nagrodzić dziecko czymś małym (słodycz, wspólna zabawa, mała niespodzianka)

- konsekwentne przestrzeganie rytuału spania i nie uleganie dziecku (nie wdawanie się w dyskusję, ignorowanie płaczu, czy też krzyku dziecka)
- dobieranie zabaw tuż przed snem (zabawy spokojne, wyciszające, a nie pobudzające dzieci)
- wyciszenie dziecka (spokojna muzyka, przeczytanie bajki)
- chwalenie za szybkie zaśnięcie
- robienie zawodów (kto pierwszy w łóżku)
- na początku można stosować nagrody (np. wprowadzając metodę karty punktowej – dziecko zbiera punkty za pożądane zachowanie, które może wymieniać na nagrody)

- zaspokoić potrzebę uwagi dziecka w ciągu dnia lub określić wspólny czas tuż przed spaniem (określić ile to będzie czasu) np. na przytulanie, czytanie bajki, wspólną zabawę klockami
- zapewnić poczucie bezpieczeństwa (zapalenie lampki, aby dziecko nie bało się ciemności)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO NIE CHCE SPRZĄTAĆ

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- dziecko ma za dużo zabawek do posprzątania,
- rodzic wydaje zbyt ogólne polecenia i dziecko nie wie od czego ma w ogóle zacząć

- dziecko nauczyło się, że nie musi sprzątać, bo i tak rodzic posprząta za dziecko
- dziecko sprząta, ale rodzic jest niezadowolony (dziecko zamiast pochwały otrzymuje krytykę i zniechęca się do czytania)

- dziecko nie słyszy polecenia lub polecenie wydane jest w nieodpowiednim czasie (dziecko się rozbawiło)

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- ograniczyć ilość zabawek, którymi dziecko bawi się jednocześnie (część zabawek schować i wymieniać dziecku, oddać do OPS, oddać do Domu Dziecka)
- wprowadzenie zasady: po każdej zabawie sprzątam zabawki, przed wyciągnięciem nowych zabawek chowamy wcześniejsze zabawki
- wydawać precyzyjne polecenia i wydawać je po kolei - jedno po drugim (najpierw pochowaj klocki do pudełek, gdy dziecko wykonało polecenie wydajemy następne), w ten sposób zostaje ustalona kolejność sprzątania

- ustalić zasadę dotyczącą sprzątania (po każdej zabawie sprzątam zabawki; o godz. 18.00 sprzątam zabawki)
- wydać precyzyjnie polecenie dotyczące sprzątania i egzekwować jego wykonanie (rodzic stoi przy dziecku 5 sekund i sprawdza czy dziecko zaczyna wykonywać polecenie), wyznaczać czas na sprzątanie (np. 15 minut i nastawić budzik) i kontrolować efekt
- wzmacniać pożądane zachowanie – chwalenie, stosowanie nagród – np. wspólnie spędzony czas, zabawa, punkt (metoda karty punktowej)
- w przypadku gdy nagrody nie działają ograniczyć przywileje dziecka (konsekwencje niewykonania polecenia)
- nie poprawiać dziecka („precz z pedanterią”), bo wtedy dziecko ma wrażenie, że bardzo się starało, a jego wysiłki i tak nie zostały docenione.

- przygotować dziecko do zakończenia zabawy (za 5 minut będziesz sprzątał zabawki)
- zabawa w sprzątanie by zachęcić dziecko (np. zabawa w perfekcyjną panią domu, zakup ciekawych akcesoriów do sprzątania)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO NIE SPRZĄTA SWOICH ZABAWEK MIMO WYDANIA POLECENIA

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- jest zbyt późna pora i dziecko jest zmęczone

- nieprecyzyjnie wydane polecenia w stosunku do wieku dziecka
- za trudne zadanie w stosunku do wieku (dziecko w wieku około 3 lat jest w stanie samodzielnie sprzątać pokój)
- dziecko nie usłyszało polecenia rodzica

- dziecko jest wyręczane przez rodziców (wiem, że jak nie posprzątam, to mama zrobi to za mnie) – wtedy dziecku opłaca się nie sprzątać

- zły przykład rodziców (rodzice sami mają bałagan w swoich „zabawkach”)

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- kontrolowanie czasu zabawy i sprzątania (plan dnia), wyznaczenie określonego czasu na sprzątanie (np. godz. 18.00)
- wprowadzenie rutyny i reguł zabawy (chcesz wyciągnąć nowe zabawki, musisz posprzątać poprzednie)

- bezpośrednie zwrócenie się do dziecka (kontakt wzrokowy) i wydanie polecenia z precyzyjnym określeniem co dziecko ma zrobić (poukładaj książki na półeczkę, poukładaj kredki do pojemnika, schowaj klocki do szafy)
- pomoc w rozpoczęciu sprzątania (ale tylko w przypadku gdy chcemy dziecka nauczyć sprzątania)
- chwalenie za postępy w sprzątaniu, na początku mogą być stosowane nagrody (np. metoda karty punktowej)
- robienie ze sprzątania zabawy (nastawianie budzika, śpiewanie piosenek)

- precyzyjne wydanie polecenia i egzekwowanie jego wykonania – czekanie przy dziecku 5 sek (konsekwencja rodziców)
- chwalenie dziecka za wykonanie polecenia, stosowanie konsekwencji za niewykonanie (logiczną konsekwencją może być zabranie zabawek, które dziecko nie posprzątało na jakiś czas, np. na 1 dzień)

- zmiana swojego zachowania i bycie przykładem dla własnego dziecka (pokazywanie dziecku jak należy utrzymywać porządek)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO NIE WYKONUJE OBOWIĄZKÓW DOMOWYCH

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- brak określonych zasad w domu (dziecko nie miało do tej pory obowiązków)

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- uczenie dziecka od wczesnych lat obowiązków (małe zadania), warto wykorzystać wczesnodziecięcą aktywność dziecka – to że chce pomagać
- dokonanie podziału obowiązków na domowników – zrobienie dużej tabelki kto za co i kiedy jest odpowiedzialny i codzienna weryfikacja, czy każdy danego dnia/tygodnia wykonał swój obowiązek (tabelka dla dzieci i rodziców), na samym początku można wprowadzić małe nagrody za wykonanie obowiązku (nagrodą może być czas spędzony z rodzicami – gdy dzieci pomagają, rodzice mają więcej czasu i mogą ten czas poświęcić dzieciom)
- ustalenie zasad związanych z brakiem wykonania obowiązku (konsekwencja – np. wpłacanie 1 zł do wspólnej kasy, zabranie przywileju)

- dziecko jest wyręczane przez rodziców (bo np. nauczyło się, że gdy nie wykonuje obowiązków rodzic wykonuje je za nie)

- wprowadzenie konsekwencji za niewykonanie obowiązków (np. zabranie czegoś z pakietu przywilejów – tego co dziecko ma na co dzień, np. brak bajki)
- edukacja dziecka (tłumaczenie, że jak będzie pomagało, to rodzice będą mieli więcej czasu i będą mogli spędzić ten czas z dzieckiem)

- niechęć dziecka - dziecko jest ciągle krytykowane za wykonane zadania (rodzic nie jest zadowolony) lub dostaje obowiązki za karę

- chwalenie dziecka na wykonaną pracę (nawet jak nie jest wykonana zgodnie z oczekiwaniami) i za chęć pomocy
- na początku przymknąć oko na dokładność wykonania zadania, potem pokazać jak w przyszłości dziecko może jeszcze lepiej wykonać daną pracę (dać konkretne instrukcje, pokazać jak wykonać daną pracę)
- obowiązek nie powinien być karą – jest normalnym zadaniem do wykonania (za niewykonanie obowiązku może być kara)

- obowiązki przerastają dziecko (jest ich za dużo lub są za trudne)

- dostosowanie ilości obowiązków do wieku i możliwości dziecka

- nieodpowiedni czas realizacji obowiązków (dziecko jest zajęte zabawą), niejasno określone zadania/obowiązki lub polecenia wydane na odległość

- wydawanie polecenia w odpowiednim dla dziecka czasie (po zabawie, po oglądaniu bajki)
- wydawanie polecenia z nawiązaniem kontaktu bezpośredniego z dzieckiem, ustalenie z dzieckiem czasu wykonania obowiązku (w przypadku starszych dzieci)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: WYSTAWIANIE JĘZYKA

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- zwrócenie na siebie uwagi innych dzieci lub nauczyciela

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- ignorowanie zachowania jeśli jest to możliwe
- odizolowanie dziecka od grupy (jeżeli chcesz wystawiać język, idź do łazienki, jak skończysz wystawiać to wróć do grupy dzieci)
- odwrócenie uwagi innych dzieci
- upominanie dziecka i wyciąganie konsekwencji w przypadku nie słuchania (np. spokojne krzesło, wyłączenie na krótki czas ze wspólnej zabawy)

- niezwracanie uwagi na zachowanie dziecka przez rodziców

- poinformowanie rodzica o zachowaniu dziecka

- pokazywanie swojej złości

- uczenie dzieci akceptowalnych form wyrażania złości

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: NAŚLADOWANIE ZŁYCH ZACHOWAŃ RODZICÓW I ICH POKAZYWANIE INNYM DZIECIOM

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- obserwacja i naśladowanie dorosłych (np. picie wódki)

- zwrócenie na siebie uwagi innych dzieci lub nauczyciela

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- uczenie dzieci poprawnych wzorców zachowywania, jako rodzic bycie przykładem, w przedszkolu analiza niewłaściwego zachowania, odgrywanie scenek z poprawnym zachowaniem
- rozmowa z rodzicami (rodzice często nie są świadomi, że dzieci zachowują się w określony sposób)

- celowe ignorowanie zachowanie dziecka jeżeli jest to możliwe (aby nie dać dziecku jeszcze większej uwagi)
- odwrócenie uwagi innych dzieci poprzez zabawę
- odizolowanie dziecka od grupy

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO NISZCZY ZABAWKI, KSIĄŻKI

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- dziecko ma za dużo zabawek, książek
- znudzenie zabawką
- zainteresowanie tym, co jest w środku zabawki
- wymuszenie kupna następnej zabawki

- sposób na rozładowanie negatywnych emocji dziecka (sposób na wyładowanie emocji, które dziecko widziało u dorosłych – np. rzucanie przedmiotami)

- brak dobrego przykładu dorosłych (rodzice nie szanują swoich własnych lub cudzych rzeczy)

- brak jasno określonych zasad związanych z szanowaniem rzeczy

- dziecko nie ponosi żadnych konsekwencji za niszczenie

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- umiar w kupowaniu zabawek (dzieci dostają za dużo zabawek za „nic”, zabawki tracą wtedy swoją moc motywującą), kupowanie zabawek w nagrodę, za pożądane zachowanie
- zredukować ilość zabawek i książek poprzez wyniesienie części zabawek (schowanie na jakiś czas), oddanie na cele charytatywne
- chowanie na jakiś czas zabawek, które dziecku się znudziły
- wprowadzenie zasad szanowania zabawek i określenie konsekwencji za nieprzestrzeganie zasad
- uczenie dzieci odpowiedzialności za własne czyny - poniesienie konsekwencji za zniszczoną zabawkę (logiczna konsekwencja: „Ponieważ zepsułeś zabawkę nie dostaniesz następnej przez dany czas lub zabieram kilka zabawek na określony czas),
- konsekwencje finansowe w przypadku starszych dzieci - pokrycie szkód z własnych pieniędzy przez dziecko (np. z oszczędności, z kieszonkowego) –
- uczenie dziecka oszczędzania na zabawkę (wtedy dziecko doceni zabawkę)

- kontrolowanie swoich zachowań jako osób dorosłych
- uczenie dzieci innych sposobów wyładowania swojej frustracji
- poniesienie konsekwencji za niszczenie zabawek (konsekwencje logiczne lub finansowe)

- przywiązywanie wagi do szanowania rzeczy materialnych (swoich i cudzych)
- dawanie przykładu dziecku (pokazanie dziecku jak należy dbać o swoje własne rzeczy, np. poprzez odkładanie książek na miejsce)

- ustalenie zasad korzystania z książek (oglądamy książki czystymi rękami, oglądamy przy stole, nie zaginamy rogów) lub zabawek (gdy chcesz bawić się zabawką, musisz odłożyć poprzednią na miejsce)
- przestrzeganie określonych zasad
- wyciąganie konsekwencji za nieprzestrzeganie zasad (np. redukcja ilości zabawek, brak zakupu nowych zabawek, brak wieczornego rytuału w postaci czytania bajek, etc.)

- w przedszkolu np. zamknięcie biblioteczki na określony czas lub dla określonych dzieci, które zniszczyły książki
- w przypadku otrzymania nowych książek kara w postaci opóźnienia w przekazaniu ich dzieciom
- odkupienie książki/zabawki z własnych pieniędzy dziecka
- przyniesienie przez dziecko swojej zabawki/książki z domu

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO NIE REAGUJE NA POLECENIA

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- polecenie wydane jest w nieodpowiednim dla dziecka czasie (np. dziecko jest czymś zajęte, ogląda bajkę, etc.)

- wydanie polecenia w odpowiednim dla dziecka czasie (np. gdy dziecko skończy oglądać bajkę, skończy rysować) lub przygotowanie dziecka do tego, że będzie wydane za jakiś czas polecenie (dziecko musi zakończyć wtedy daną czynność – „dzieci za 5 minut wychodzimy”)
- pozyskanie uwagi dziecka (zniżenie się do wysokości oczu dziecka, kontakt wzrokowy)

- polecenie przerasta możliwości dziecka (nie jest dostosowane do jego wieku, np. polecenie do 3 latka: posprzątaj swój pokój) lub rodzic wydaje wiele poleceń w jednym czasie (dziecko nie pamięta ich wszystkich)

- dostosowywanie poleceń do wieku dziecka i jego możliwości (3 latek nie jest w stanie samodzielnie posprzątać pokoju, ale jest w stanie wykonać polecenie „Włóż klocki do pudełek!”, „Poukładaj książki na półce”
- wydawanie jednego polecenia i odczekanie na to, aż dziecko je wykona, potem wydanie kolejnego polecenia (unikanie potoku słów, wypowiedzenie jednego krótkiego polecenia i odczekanie czasu, w którym dziecko ma wykonać polecenie)

- dziecko nie rozumie polecenia (np.: „Ogarnij się!” „Uspokój się!”)

- wydawanie jasnych i zrozumiałych poleceń (dziecko ma wiedzieć co ma przestać robić lub co ma zacząć robić)

- dziecko nie słyszy polecenia (np. mama z kuchni wydaje polecenie do dziecka, które jest w swoim pokoju)

- wydawanie polecenia bezpośrednio do dziecka (pozyskanie uwagi dziecka poprzez powiedzenie jego imienia, bezpośredni kontakt z dzieckiem, zniżenie się do wysokości oczu dziecka, etc.)

- polecenie wydane jest w nieodpowiedni sposób (krzyk, tryb przypuszczający – polecenie ma charakter prośby)

- wydanie polecenia zdecydowanym tonem w trybie rozkazującym („Martynka idź się myć”) – ale bez krzyku.
- unikanie poleceń w formie prośby: „Czy mógłbyś pójść się myć?”

- dziecko nauczyło się reagować tylko na polecenia wydawane krzykiem lub wtedy gdy rodzic zaczyna wyliczać: 1,2,3 (gdy rodzic mówi spokojnie dziecko wie, że nie musi wykonać polecenia, dopiero wtedy gdy rodzic krzyczy, dziecko wie, iż polecenie wydane jest na „poważnie” i trzeba je wykonać)

- ustalenie z dzieckiem zasady (polecenie wydane jest raz, ewentualnie zostanie raz powtórzone, gdy dziecko je nie wykona – będzie ponosiło konsekwencje)
- wydawanie polecenia bez krzyku lub bez wyliczania i stosowanie konsekwencji w przypadku niewykonania polecenia przez dziecko (bez dawania „ostatniej szansy”, bez straszenia dziecka, że jak nie wykona polecenia, bo będzie miało karę)

- brak jasno określonych zasad (umowy regulującej obowiązki dziecka i konsekwencje w przypadku niewykonania tych obowiązków)

- wprowadzenie zasad/reguł regulujących zachowanie dzieci (sprzątasz zabawki do siebie, po zjedzeniu odnosisz talerze do zmywarki, etc.)

- dziecko nauczyło się, że może nie wykonywać poleceń – rodzic nie stosuje żadnych konsekwencji, mało tego, wykonuje za dziecko daną czynność (np. dziecko ma się ubierać, dziecko nie reaguje, rodzic w końcu ubiera dziecko)

- określenie konsekwencji za niewykonanie polecenia i poinformowanie dziecka o zastosowaniu konsekwencji w przypadku nie wykonania polecenia
- egzekwowanie wykonania polecenia (rodzic stoi przy dziecku i czeka 5 sekund aż dziecko wykona polecenie, gdy dziecko nie wykonuje polecenia stosuje konsekwencje – np. logiczne konsekwencje, np. dziecko nie chce się ubierać samodzielnie, zostaje zatem w domu, nie idzie na spacer)
- nie wyręczenie dziecka (rodzic sam za dziecko nie wykonuje polecenia, czyli np. nie ubiera dziecka)
- chwalenie dziecka za wykonanie polecenia, zachowanie pożądane można wzmacniać stosując np. kartę punktową (dziecko za każde usłyszane za pierwszym razem i wykonane polecenie otrzymuje np. 1 pkt, potem może wymieniać punkty na nagrody).

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO SIKA W PAMPERSY W WIEKU 3-4 LAT (MOCZENIE DZIEENNE)

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- problemy medyczne lub genetyczne (któreś z rodziców długo się moczyło)

- diagnostyka medyczna (dziecko nie jest w stanie kontrolować swojego pęcherza z powodów medycznych) i leczenie farmakologiczne

- przeziębienie dziecka

- leczenie medyczne, witamina C, żurawina, wygrzewanie (termofor)

- wygoda i lenistwo dziecka (dziecko robi siku kiedy chce, ma sucho, nie musi chodzić do toalety – nie musi przerywać zabawy)

- przeprowadzenie treningu czystości (trening czystości rozpoczynamy w 2 roku życia dziecka, trwa on zazwyczaj 3-4 tygodnie): ściągnięcie pampersa, założenie majteczek, wytłumaczenie do czego służy toaleta/nocnik – rodzic może zademonstrować, pytanie dziecko czy chce siku, sadzanie na nocniku/toalecie, chwalenie za wołanie i za zrobienie siku do nocnika/toalety

- wygoda rodziców (rodzic nie musi przebierać dziecka, nie musi prać, sprzątać po dziecku)

-w przypadku gdy dziecko zsika się – nie komentowanie tego (w żadnym przypadku nie można wyśmiewać, ani krzyczeć na dziecko), pozostawienie mokrych ciuchów lub ich przebranie przez dziecko – nie jest to kara, tylko następstwo moczenia (w przypadku starszych dzieci, dziecko sprząta po sobie – wyciera mocz, pierze swoje ubranka)
- wprowadzenie metody karty punktowej, metody małych niespodzianek lub innych małych nagród za suche majteczki lub też za zawołanie siku
- w przypadku starszych dzieci metoda skarbonki (wrzucanie pieniążków za każdego pampersa, którego nie trzeba kupić, dziecko może zbierać sobie te pieniążki na zabawki)

- przykład młodszego rodzeństwa (dziecko chce naśladować młodszego rodzeństwo i chodzić w pampersie)

- tłumaczenie dziecku, że powinno dawać przykład młodszemu rodzeństwu
- stosowanie systemu nagród (np. metoda karty punktowej) i chwalenia

- problemy emocjonalne lub stres w życiu dziecka (dziecko nagle zaczęło moczyć się w ciągu dnia, wcześniej było suche)

- rozmowa z dzieckiem (próba poznania przyczyn), eliminacja lub redukcja działania stresu
- konsultacje z psychologiem, psychiatrą dziecięco-młodzieżowym

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO MOCZY SIĘ W NOCY I MA POWYŻEJ 4-5 LAT

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- problemy medyczne lub genetyczne (któreś z rodziców długo się moczyło)

- diagnostyka medyczna (dziecko nie jest w stanie kontrolować swojego pęcherza z powodów medycznych) i leczenie farmakologiczne
Dziecko do 5 roku życia może moczyć się w nocy, gdy dziecko po ukończeniu 5 roku życia moczy się nadal - uznawane jest za zaburzenie i należy skierować się z dzieckiem do specjalisty (psychiatra dziecięco-młodzieżowy, pediatra, psycholog)

- przeziębienie dziecka

- żurawina, witamina C (sok z cytryny), wygrzewanie (termofor)

- wygoda dla dziecka i lenistwo (dziecko nie musi wybudzać się w nocy, ma sucho, bo np. śpi w pampersie)

- spanie w łóżku bez pampersa (dziecko musi nauczyć się kontrolować pęcherz, musi czuć, że pęcherz jest pełny), rodzice mogą zabezpieczyć łóżko/materac matą
- przeprowadzenie treningu kontroli pęcherza w nocy (dziecko pije dużo na noc, po to by musiało się wybudzać w trakcie nocy do sikania), asysta rodzica przy budzeniu się i udawaniu się do toalety (tylko na początku treningu można wybudzać dziecko, potem dziecko powinno samo wybudzać się gdy pęcherz staje się pełny)

- wygoda rodziców (rodzic nie musi wstawać w nocy, pomagać dziecku w toalecie, nie musi przebierać dziecka gdy jest mokre)

-w przypadku gdy dziecko zsika się – nie komentowanie tego (w żadnym przypadku nie można wyśmiewać, ani krzyczeć na dziecko), pozostawienie mokrych ciuchów lub ich przebranie przez dziecko – nie jest to kara, ale następstwo moczenia (w przypadku starszych dzieci, dziecko sprząta po sobie – wyciera mocz, pierze swoje ubranka następnego dnia rano)
- wprowadzenie metody karty punktowej, metody małych niespodzianek lub innych małych nagród za każdą suchą noc

- brak treningu kontroli pęcherza (rodzice nie dają dziecku pić na noc i dziecko nie uczy się w ten sposób kontrolować pęcherza)

- w przypadku starszych dzieci metoda skarbonki (wrzucanie pieniążków za każdego pampersa, którego nie trzeba kupić, dziecko może zbierać sobie pieniążki na zabawki)
- w przypadku gdy systemy motywacyjne (nagrody) nie działają stosowanie alarmu wyburzeniowego (gdy kropelki moczu pojawiają się na bieliźnie, alarm budzi dziecko, musi ono wstać i udać się do toalety)

- problemy emocjonalne / stres w życiu dziecka (rodzice rozwodzą się, rodzi się drugie dziecko, śmierć kogoś bliskiego z rodziny, etc)

- rozmowa z dzieckiem (próba poznania przyczyn), eliminacja lub redukcja działania stresu
- wyciszenie dziecka przed snem np. poprzez bajki, spokojną muzykę, masaż, przyjemną kąpiel
- konsultacje z psychologiem, psychiatrą dziecięco-młodzieżowym

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO PŁACZE/ROBI HISTERIĘ GDY MA ZOSTAĆ W PRZEDSZKOLU

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- dziecko przeżywa rozstanie się z rodzicem (przeżywa lęk, do tej pory było silnie związane z rodzicem, nie jest przyzwyczajone do rozstania, reakcja częsta u dzieci, które pierwszy raz idą do żłobka/przedszkola)

- przygotowanie dziecka przez rodzica do rozstania (rozmowa z dzieckiem, stopniowe osvajanie dziecka z rozstaniem poprzez uczestnictwo w tygodniu adaptacyjnym, przebywanie najpierw z dzieckiem w przedszkolu, potem pozostawienie dziecka samego na coraz dłuższy czas w przedszkolu)
- rozmowa z dzieckiem (wyjaśnienie kiedy rodzic go zaprowadzi, kiedy odbierze, np. po tym jak zjesz obiad mama po ciebie przyjdzie)
- możliwość zabrania ulubionej przytulanki, z którą dziecko będzie się czuło bezpieczniej
- wyuczenie rytuału pożegnania (przytulenie, całus, „do zobaczenia”) i wytłumaczenie dziecku, że rodzic wychodzi z przedszkola
- ustalenie z dzieckiem nagród za zgodne z rytuałem pożegnania zachowanie, szczególnie wtedy, gdy dziecko zaczyna chodzić do żłobka/przedszkola (np. plac zabaw po wyjściu z przedszkola)
- pożegnaj się z dzieckiem i powiedz kiedy je odbierzesz (nie chowaj się, nie wychodź do kryjomy, wyjdź spokojnie i ignoruj płacz, protest dziecka)
- przy odbiorze dziecka chwal go za poranne zachowanie i nagradzaj (szczególnie na początku)
- ułatwienie dziecku kontaktu z innymi dziećmi i umożliwienie zajęcia się zabawką, zabawy z innymi dziećmi, chwalenie dziecka za każdą próbę zabawy, zajęcia się (rola nauczyciela).

- dziecko nie chce zostać w przedszkolu i chce wymusić poprzez płacz/histerię aby rodzic zabrał je z powrotem do domu (zachowanie dziecka będzie eskalowało wtedy, gdy już raz się tak zdarzyło, że rodzic zabrał dziecko do domu)

- celowe ignorowanie płaczu i hysterii dziecka (jeżeli dziecko nauczy się, że dzięki temu, że płacze jest zabierane do domu, następnym razem zrobi jeszcze większą histerię)
- konsekwentne odprowadzanie dziecka do sali i rozstanie z dzieckiem (nieprzedłużanie rozstania – aby dziecko nie zauważyło rozterek rodzica)

- dziecko boi się, że rodzice go nie odbiorą lub że może im się coś stać (związane jest to ze stresującymi sytuacjami – po przeprowadzce, w przypadku konfliktów między rodzicami, po chorobie jednego z członków rodziny)

- rozmowa z dzieckiem i zapewnienie go, że zostanie o danej porze odebrane (trzymanie się tych ustaleń – nie spóźnianie się)
- wyeliminowanie lub redukcja czynników stresogennych dla dziecka
- rozmowa z nauczycielami (poinformowanie o możliwych przyczynach danego zachowania dziecka)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO ROBI HISTERIĘ PO PRZYJŚCIU DO PRZEDSZKOLA

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- dziecko dzięki hysterii osiąga swoje cele, np. jest zabierane przez rodziców z przedszkola do domu (wystarczy, że zdarzyło się raz, że rodzic zabrał dziecko wskutek hysterii do domu, a histeria będzie się powtarzać)

- ignorowanie hysterii (wyjście rodzica z przedszkola mimo hysterii)
- ustalenie z dzieckiem rytuału pożegnania (buzi, wyjście rodzica) – nie wolno uciekać dziecku, wychodzić wtedy kiedy nie widzi (wtedy dziecko zaczyna się panicznie bać takich sytuacji)
- chwalenie za pożądane zachowanie
- zastosowanie małych nagród lub karty punktowej przed histerią (dziecko otrzymuje za brak hysterii jakąś małą nagrodę lub punkt w przypadku karty punktowej)

- nowa sytuacja dla dziecka (pierwsze dni w przedszkolu), dziecko przechodzi adaptację – szczególnie dzieci, które boją się nowych sytuacji będą reagować histerią (reakcja emocjonalna na rozstanie), rodzic może nasilać tę reakcję poprzez własne negatywne emocje (płacząca mama)

- przygotowanie dziecka do nowej sytuacji jaką jest pójście do przedszkola, przyzwyczajanie do nowego miejsca – spacerować do przedszkola, opowiadanie pozytywnych rzeczy o przedszkolu – o tym co będzie się działo, wspólny zakup rzeczy do przedszkola
- skorzystanie z tygodnia adaptacyjnego w przedszkolu (większość przedszkoli pod koniec sierpnia umożliwia dziecku wraz z rodzicem kilkugodzinny pobyt w przedszkolu – poznanie miejsca, pani, etc.)
- trening rozstania (przygotowanie dziecka do tego, że zostaje po opieką innych osób – pobyty u babci, cioci, etc.)
- rozmowa z nauczycielem w celu opracowania sposobów pomocy dziecku (np. krótszy pobyt dziecka w przedszkolu podczas pierwszych dni, zabranie ulubionej przytulanki z domu, zabawy integracyjne, etc.)
- chwalenie za brak hysterii, wzmacnianie pożądanego zachowania poprzez małe nagrody lub punkty (karta punktowa)
- nawiązanie kontaktów z rodzicami innych dzieci z grupy przedszkolnej (by dziecko miało kolegę/koleżankę z grupy) – wsparcie innego dziecka ułatwi dziecku wejście w nową sytuację

- lęk przed rozstaniem z rodzicami (dziecko do tej pory przebywało stale z rodzicami, boi zostać w nowym miejscu)

- złe doświadczenia związane z pobytem w przedszkolu (dziecko boi się kogoś w przedszkolu)
- lęk przed rytuałem przedszkolnym (spanie, jedzenie, etc.)

- poszukanie wspólnie z nauczycielem przyczyny lęku dziecka i wyeliminowanie jej (nie zmuszanie dziecka do spania czy też jedzenia, dziecko może oglądać w trakcie spania książeczki, w czasie posiłku nie jeść, ale spokojnie siedzieć przy stole)
- próba przezwyciężenia lęku poprzez pozytywne wzmocnienia (stosowanie medalu za zjedzony posiłek, etc.)
- pozytywne nastawienie dziecka do przedszkola

- dziecko jest straszone przedszkolem („poczekaj w przedszkolu ci pokażą” etc.)

- mobbing w przedszkolu (dziecko jest ofiarą mobbingu)

- rozmowa z nauczycielem (informowanie o fakcie mobbingu zgłaszanego przez dziecko)
- konsultacje psychologiczne (fachowa pomoc dziecku by umiało bronić się w podobnych sytuacjach w przyszłości)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: HISTERIA/NAPADY ZŁOŚCI

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- dziecko chce zwrócić na siebie uwagę

- poświęcanie więcej czasu dziecku i dawanie mu więcej uwagi (docenianie, zauważanie, chwalenie dziecka)
- zapewnienie uwagi dziecku tak, aby nie musiało uciekać się do zachowania problemowego by pozyskać uwagę rodziców
- stosowanie metody „wspólnego czasu” (poświęcanie dziennie około 20 minut dziennie na zabawę z dzieckiem)
- celowe ignorowanie złości
- chwalenie dziecka za pożądane, dobre zachowania

- osiągnięcie korzyści poprzez swoje zachowanie (jak się będę złościł to

- ignorowanie hysterii, a w przypadku jej nasilenia konsekwentne stosowanie metody spokojnego krzesła („karny język”) lub izolacji

<p>otrzymam to czego chcę, bo rodzice ulegną lub nie będę musiał robić tego, co mi karzą)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - w przypadku uspokojenia dziecko i tak nie otrzymuje tego co chciało - konsekwencja w egzekwowaniu wykonania polecenia lub konsekwencja w nieuleganiu dziecku (odmowa i zdarta płyta) w przypadku gdy dziecko chciało poprzez swoją złość osiągnąć korzyści (po tym jak się uspokoiło musi wykonać polecenie)
<p>- dziecko nie ma wyznaczonych granic i ciężko jest mu zaakceptować, że coś jest nie po jego myśli (dziecko chce rządzić, postawić na swoim)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - określenie jasnych granic (co dziecku wolno, czego nie wolno) - ignorowanie historii, a w przypadku jej nasilenia konsekwentne stosowanie metody spokojnego krzesła („karny język” lub izolacji)
<p>- dziecko nie radzi sobie ze swoimi emocjami - w ten sposób pokazuje swoją złość (szczególnie częste w przypadku temperamentu choleryka) - dziecko rozładowuje napięcia emocjonalne</p>	<ul style="list-style-type: none"> - pozwolić dziecku na ujście emocji, ale w taki sposób by to zachowanie nie przeszkadzało innym (czyli np. izolacja dziecka w jego pokoju, ustalenie czasu, w którym dziecko ma się uspokoić) - uczyć dziecka bardziej łagodnego sposobu wyrażania swoich emocji (mówienie o swoich emocjach, nazywanie emocji), chwalić za postępy - zrozumienie zachowania dziecka przez rodzica – wpływ czynników temperamentnych - zapewnienie alternatywnych sposobów rozładowywania napięć, np. poprzez zajęcia ruchowe
<p>- niezaspokojone potrzeby fizjologiczne dziecka (dziecko głodne, niewyspane, zmęczone, choroba dziecka)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zaspokojenie potrzeb dziecka, zadbanie o regularny rytm dnia - tłumaczenie dziecku, żeby mówiło co się z nim dzieje, czego chce (np. że chce mu się pić) - zrozumienie zachowań dziecka przez rodzica w przypadku choroby (zdrowy rozsądek)
<p>- stres (nowa sytuacja dla dziecka)/ dziecko czegoś się boi</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przygotowywanie dziecka do nowej sytuacji (tłumaczenie co się będzie działo) - przekierowanie uwagi na nowość sytuacji, po to aby wzbudzić w dziecku ciekawość (np. podczas pobytu w szpitalu zainteresować sprzętem medycznym, etc.) - emocjonalne towarzyszenie dziecku w trudnej sytuacji (współodczuwanie, zrozumienie emocji dziecka, mówienie o tych emocjach).
<p>- sposób reakcji emocjonalnej dziecka w sytuacji gdy jest one złe lub rozczarowane (coś zostało mu zabronione, gdy jest zmęczone, gdy nie jest w stanie wykonać danego zadania, dane zadanie go przerasta), napady złości częściej występują u choleryków - naśladowanie innych dzieci</p>	<ul style="list-style-type: none"> - celowe ignorowanie złości w przypadku dziecka poniżej 2 roku życia (niereagowanie) - w przypadku starszego dziecka bezpośredni kontakt z dzieckiem, powiedzenie dziecku co ma przestać robić i co ma zacząć robić („Przestań krzyczeć, mów spokojnym głosem”), - w przypadku oczekiwanej reakcji dziecka – pochwała dziecka, w przypadku dalszej złości – wykonanie kary poprzez zastosowanie metody izolacji (dziecko ma się uspokoić w osobnym pomieszczeniu, gdy jest spokojne przez określony czas to dorosły pozwala dziecku wyjść z pomieszczenia)
<p>- wpływ mediów (telewizji, bajek, gier komputerowych)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - dobór odpowiednich programów, bajek, ograniczenie czasu spędzonego przed komputerem - zabawa zamiast telewizji
<p>- konflikty w rodzinie (dziecko reaguje silnymi emocjami na to, co się dzieje w domu, np. gdy rodzice się rozwodzą)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zrozumienie reakcji dziecka i próba rozmowy z dzieckiem - okazywanie uczuć i zapewnienie emocjonalnego bezpieczeństwa dziecku (nie kłócić się w obecności dziecka) - szukanie profesjonalnej pomocy specjalisty: psychologa

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO PODCZAS POBYTU W PRZEDSZKOLU WPADA W HISTERIĘ GDY TŁUMACZY MU SIĘ, ŻE RZECZY Z BAJEK NIE ISTNIEJĄ

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- dziecko ogląda dużo bajek, żyje przez to w świecie fantazji (np. „Dzwoneczek i inne wróżki”), wierzy, że to co dzieje w bajkach jest możliwe, rodzice często utrwalają te fantazje dziecka, mówiąc, że rzeczy nierealne istnieją (bo np. boją się, że dziecko zrobi histerię i będzie wstyd), dziecko w silnej identyfikacji chce naśladować swoich bohaterów, podobnie wyglądać, podobnie zachowywać się

- ignorowanie histerii i konsekwentne tłumaczenie dziecku, że nie istnieją rzeczy, które są nierealne (nie ma wróżek, dziecko nie jest księżniczką)
- lekcja edukacyjna dla dzieci poświęcona nauce odróżniania tego co realne od tego co nierealne (z bajek) – nauczyciel podaje przykłady, dzieci odpowiadają, czy takie coś istnieje realnie, czy tylko w bajkach, starsze dzieci mogą uzasadniać swój wybór
- przeprowadzanie z dzieckiem testów rzeczywistości (np. dziecko ma udowodnić, że potrafi czarować)
- rozmowa z rodzicami dziecka i przekonanie ich do tego, by nie tworzyli dziecku iluzji – nie mówili, że rzeczy z bajek istnieją naprawdę; by ograniczyli ilość oglądanych przez dziecko bajek
- zalecenie rodzicom pracy z dzieckiem (oglądanie bajki i robienie stop-klatek, dziecko ma powiedzieć co jest prawdą, a co nie; pokazywanie bajek, w których postaci fikcyjne są zdemaskowane np. scobbi doo).
- zachęcenie dziecka do tego, by przenosiło swoje fantazje np. na kartkę papieru (rysowanie postaci z bajek)

- dziecko chce zwrócić na siebie uwagę nauczyciela i innych dzieci (opowiada niestworzone historie i zaczyna w nie wierzyć)

- szukanie innych sposobów by dziecko mogło na siebie zwracać uwagę (danie mu odpowiedzialnych zadań, etc.)

- dziecko zamyka się w swoim świecie bajek (doświadcza trudnych sytuacji – alkohol w rodzinie, konflikty) i bajki stanowią ucieczkę dla niego

- szukanie fachowej pomocy dla dziecka (psychiatra dziecięco-młodzieżowy, psycholog)

- dziecko chce być wyjątkowe, wyróżniać się od innych dzieci (zakłada skrzydła, korony, kwiaty, korale do przedszkola)

- określenie jasnych zasad i regulaminu w czym dziecko może a w czym nie przychodzić do przedszkola (zakaz koralów, skrzydełek – głównie ze względów bezpieczeństwa), powieszenie tych reguł przed wejściem do sali (informacja dla rodziców)
- gdy rodzice mimo to przyprowadzają dziecko w wyjątkowych strojach – ściąganie ich i pozostawianie na szatni, w przypadku sprzeciwu dziecka stosowanie zdartej płyty (powtarzanie ciągle tego samego – nie możesz wejść do przedszkola w skrzydełkach, wróżki nie istnieją).

- początek choroby psychicznej dziecka (urojenia)

- wizyta u psychiatry dziecięco-młodzieżowego

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO CHCE CHODZIĆ WYŁĄCZNIE W OKREŚLONYCH UBRANIACH (NP. UBRANIACH MARKOWYCH, UBRANIACH Z AUTKAMI, POSTACIAMI Z BAJEK, etc.)

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- presja otoczenia (inne dzieci mają - wpływ grupy), wpływ bajek (dziecko chce nosić ubrania z postaciami z bajek), wpływ reklam

- tłumaczenie dziecku, że nie szata zdobi człowieka (można przeczytać bajkę „Szaty cesarza”), tłumaczenie, że rzeczy markowe są drogie (że rodziców nie stać lub że wolą wydać pieniądze na inne rzeczy, np. wycieczki)
- ograniczenie bajek lub ich urozmaicenie
- ograniczenie wpływu reklam (przełączanie telewizji gdy wyświetlane są reklamy lub wyłączenie telewizji)
- szukanie kompromisów (określenie limitu na ilość ulubionych ubrań lub limitu finansowego na ich zakup, kupowanie rzeczy przez dziecko z własnych pieniędzy, np. z kieszonkowego)

- sami rodzice ubierają się wyłącznie w markowe rzeczy

- dawanie przykładu dzieciom (kupowanie różnych rzeczy, nie tylko markowych)

- przyzwyczajenie dziecka przez rodzinę do kupowania dziecku wyłącznie tego co lubi

- kupowanie dziecku różnych ubrań (nie dopuszczanie do tego, by dziecko dostawało tylko te ubrania, które chce)
- uwrażliwienie rodziny na to, by nie kupowała dziecku zawsze tych ubrań, które ono chce (wprowadzenie limitów kupowanych przez rodzinę ubrań)

- utożsamianie się z postaciami z bajek/filmów przez dziecko

- zaproponowanie alternatywnych i tańszych form wyrażania sympatii do danych bohaterów/idoli (np. naklejki, karty, fotografie)

- chwalenie się – „szpanowanie”, chęć przypodobania się innym dzieciom poprzez ubrania

- edukacja dziecka tego, że ubranie nie jest najważniejsze, że ubraniami nie kupi się przyjaźni dzieci
- podkreślanie mocnych stron dziecka, motywowanie do tego by swoje mocne strony wykorzystywało do nawiązywania kontaktów/przyjaźni z dziećmi

- szantaż rodzica (dziecko mówi, że jeżeli nie będzie miało np. koszulki z autkiem to nie wyjdzie z domu)

- ignorowanie szantażu lub hysterii, która może pojawić się, gdy rodzic nie zgodzi się na założenie koszulki z autkiem, wprowadzenie konsekwencji za szantaż
- poszukiwanie kompromisu (czyli np. chodzenie w koszulce z autem tylko w wybrane dni lub co drugi dzień)
- ustalenie jakie dziecko chce złożyć ubranie dzień wcześniej razem z dzieckiem

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: WYMUSZANIE PŁACZEM

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- dziecko nauczyło się w ten sposób osiągać swoje cele („jak płacząc to dostaję to, co chcę”)

- ignorowanie płaczu dziecka
- nieuleganie dziecku, bycie konsekwentnym i trzymanie się swojej decyzji (np. powtarzanie swojej odmowy jak zdartej płyty)
- określenie konsekwencji danego zachowania (spokojne krzesło lub zabranie czegoś dla dziecka ważnego z pakietu przywilejów)

- nieumiejętność wypowiedzienia swoich potrzeb (dziecko nie mówi i tylko poprzez płacz sygnalizuje swoje potrzeby)

- zwrócenie na siebie uwagi

- celowe ignorowanie płaczu dziecka
- chwalenie i docenianie dziecka za pozytywne zachowania (aby dziecko nie musiało zwracać na siebie uwagi poprzez problemowe zachowania)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: WYKLUCZANIE DZIECKA Z ZABAWY PRZEZ INNE DZIECI

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- dziecko jest młodsze od innych dzieci
- dziecko jest nowe w grupie (przyszło w połowie roku)
- dziecko wygląda inaczej (jest biedniejsze
- gorzej ubrane, nie ma tyle zabawek, nosi okulary, jest niepełnosprawne, etc.)

- edukacja dzieci w zakresie wykluczenia (bajki terapeutyczne, etc.), analizowania tego jak czuje się osoba wykluczona; odgrywania scenek z dziećmi (jak zacząć się bawić z innymi dziećmi gdy jest się nowym/innym)
- integracja dziecka z grupą przez działania nauczyciela: pokazanie mocnych stron dziecka, chwalenie i „promocja” dziecka w grupie; wprowadzenia zabaw 1:1
- rozmowa z rodzicami: dziecko jako nowe w grupie może sprawić innym dzieciom mały prezent (guma, cukierek)
- ustalenie zasad wspólnej zabawy w grupie

- dziecko ma problemy komunikacyjne (wady wymowy, niezrozumiała mowa)

- praca z logopedą, wzmocnianie umiejętności komunikacyjnych dziecka

- dziecko dokucza innym dzieciom (agresja fizyczna, słowna, niszczenie zabawek innym dzieciom, zaczepki)

- ustalenie zasad zabawy i konsekwencji gdy dziecko nie będzie ich przestrzegało

- dziecko za bardzo chce rządzić (narzuca swoje zabawy, nie bierze pod uwagę zdania innych dzieci)

- chwalenie za zgodną zabawę
- uczenie dziecka, które dokucza innym innych zachowań (zachowań prospołecznych) – trening umiejętności społecznych
- uczenie dzieci szukania porozumienia i kompromisu (chwalenie za zgodną zabawę)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: MOBBING WŚRÓD DZIECI

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- dziecko – ofiara przemocy nie umie się bronić (nie umie postawić granicy, pozwala na to by inne dziecko biło je, wyzywało, wykluczało z zabawy)

- lekcja edukacyjna w przedszkolu (czytanie bajek terapeutycznych, pokazanie w jakich sytuacjach mamy prawo się bronić, pokazanie, że przemoc jest zła, etc.)

- dziecko doświadcza przemocy w rodzinie i uważa iż jest to normalnie (że może bić – sprawca)

- wypracowanie przez rodzica/psychologa wspólnie z dzieckiem różnych możliwości reakcji w sytuacji mobbingu (stworzenie drabinki interwencji: krok 1, jak nie działa to krok 2 itd.)
- trening zachowań przeprowadzony przez rodzica lub psychologa (ćwiczenie konkretnych zachowań w sytuacji mobbingu)

- brak reakcji osób dorosłych wobec zachowania sprawcy przemocy (sprawca nie ponosi żadnych konsekwencji swoich działań)

- poinformowanie nauczyciela o przemocy (gdy mobbing jest w placówce i nauczyciel go nie widzi)
-ustalenie kar za stosowanie przemocy i wykonywania tych kar przez nauczyciela
- uczenie sprawcy przemocy innych form zachowania i rozwiązywania problemów (akceptowanych społecznie)

- dziecko – ofiara jest wycofane, zamknięte w sobie

- integracja dziecka w grupie
- chwalenie i „promocja dziecka”

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO DEKONCENTRUJE INNE DZIECI I DEZOGRANIZUJE ZAJĘCIA

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- dziecko chce zwrócić na siebie uwagę
- dziecko przeszkadza, bo wie, że zostanie ukarane - nie będzie brało udziału w zajęciach (czyli dla dziecka jest to nagroda)

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- wyznaczenie dziecku odpowiedzialnej funkcji, tak aby nie musiało poprzez negatywne zachowania zwracać na siebie uwagi
- ustalenie zasad zachowania na zajęciach i konsekwencji ich nieprzestrzegania
- chwalenie za pożądane zachowanie i stosowanie konsekwencji w przypadku przeszkadzania (np. nieuczestniczenie w ciekawej zabawie)
- można zastosować kartę punktową dla całej grupy
- określenie zasad zachowania i konsekwencji ich nieprzestrzegania
- gdy dziecko przeszkadza zostaje na zajęciach i potem ponosi konsekwencję (np. w trakcie zabawy swobodnej nie bawi się – rozmawia z nauczycielem – lekcja wychowawcza)

- dziecko nie jest zainteresowane zajęciami (zajęcia monotonne, za długie, niedostosowane do wieku dzieci)

- prowadzenie zajęć w zróżnicowany sposób (zabawy ruchowe przeplatane z treściami dydaktycznymi)
- stosowanie różnych pomocy dydaktycznych (filmy, obrazki, dźwięki)
- angażowanie różnych zmysłów u dzieci (uczenie poprzez doświadczenie)
- zajęcia praktyczne – czynny udział dzieci – dzieci mają wyznaczone zadania

- dziecko cierpi na zaburzenia (ADHD), ma obniżony potencjał intelektualny lub odwrotnie – jest bardzo uzdolnione i na zajęciach nudzi się

- diagnostyka psychologiczna
- podjęcie leczenia w przypadku ADHD (treningi dla dzieci z zaburzeniami uwagi, leczenie farmakologiczne) lub dostosowanie materiału do poziomu intelektualnego dziecka (przedszkole integracyjne, starsza grupa, dodatkowe zadania)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: PROBLEMY ZE WSTAWANIEM RANO DO PRZEDSZKOLA

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- dziecko za późno poszło spać (brak jasno określonej pory spania)
- dziecko zostało pobudzone przed snem i nie może zasnąć (np. poprzez zabawy ruchowe, rzucanie się poduszkami, etc.)

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- ustalenie harmonogramu dnia i stałej pory spania
- wprowadzenie rytuału zasypiania dziecka (np. kąpiel, mycie zębów, czytanie bajki, spanie)

- dobowy rytm dziecka został zaburzony (np. brak leżakowania lub zmiana czasu – jesień/zima)

- stopniowe skracanie czasu drzemki dziecka w ciągu dnia
- w przypadku wyeliminowania leżakowania zapewnienie dziecku odpoczynku w ciągu dnia (leżenie)
- stopniowe przesuwanie pory snu przed zmianą czasu (kładzenie dziecka wcześniej spać przez kolejne dni o 10-15 minut) by umożliwić dziecku lepszą adaptację do zmiany czasu

- natychmiastowe wybudzanie dziecka ze snu (lub wybudzanie dziecka na ostatnią chwilę)

- wcześniejsze i powolne wybudzanie dziecka (by dziecko miało czas na poleżenie sobie)
- zastosowanie budzika w przypadku problemów z wybudzaniem
- zastosowanie nagród w zamian za wczesne wstawanie (metoda małych niespodzianek, karta punktowa, bajka do obejrzenia)

- niechęć do wstawania związana z obowiązkami dziecka (pójście do przedszkola)

- zastosowanie pozytywnych wzmocnień (pochwały, małe nagrody) za samodzielne wstawanie
- tłumaczenie zasady działania obowiązków (rodzice chodzą do pracy, dzieci chodzą do przedszkola/szkoły)

- zaburzenia snu, które mogą być związane z chorobą, lękami, brakiem komfortu snu

- konsultacje lekarskie, wizyta u psychologa
- zapewnienie komfortu snu (wygodne łóżko, materac, cisza, zaciemnienie)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO NIE UCZESTNICZY W ZAJĘCIACH/ZABAWACH (WYCOFANE, NIEŚMIAŁE)

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- czynniki związane z temperamentem dziecka

- akceptacja dziecka (melancholicy i flegmatycy stronią od dużej ilości ludzi, wolą się trzymać na uboczu); nieintegrowanie na siłę dziecka z innymi dziećmi, danie dziecku czasu na oswojenie się z nową sytuacją
- stwarzanie możliwości kontaktu z innymi dziećmi (raczej kontakt 1:1)

- brak rodzeństwa
- brak kontaktów z rówieśnikami (np. dziecko mieszka na wsi i ma kontakt tylko z dorosłymi)
- brak umiejętności nawiązywania kontaktów
- lęk dziecka przed sytuacjami społecznymi lub nowymi

- stwarzanie dziecku możliwości kontaktu z innymi dziećmi (przedszkole, place zabaw, zapraszanie innych dzieci do domu)
- uczenie dziecka zachowań społecznych (np. przywitania, przedstawiania się), dawanie dziecku zadań do wykonania (idź do chłopczyka i zapytaj jak ma na imię)
- chwalenie dziecka za każdy przejaw zachowań prospołecznych, na początku można zastosować małe nagrody/kartę punktową
- chodzenie z dzieckiem w nowe miejsca – pokazywania atrakcyjności tych miejsc i nowych sytuacji

- odrzucenie dziecka przez rówieśników (dziecko dołączyło do grupy w ciągu roku, jest nowe)

- zadbanie o integrację dziecka w grupie (stworzenie sytuacji zabawowych „każdy z każdym”)
- chwalenie i „promocja” dziecka (by inne dzieci chciały się z nim bawić)
- edukacja dzieci, bajki terapeutyczne (dziecko odrzucone)

- dziecko naśladuje zachowania rodzica, który sam jest nieśmiały/wycofany

- zmiana zachowań rodzica (rodzic jest przykładem dla dziecka)
- szukanie kontaktów z osobami i dziećmi o innym usposobieniu i temperamencie (by uczyć się nowych zachowań)

- problemy w rodzinie (konflikty, rozwód, alkoholizm któregoś z rodziców)

- zachęcanie dziecka do podejmowania aktywności (dziecko z powodu swoich problemów może czuć się gorsze)
- konsultacje psychologiczne

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: UCIEKANIE NA SPACERZE

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- brak określonych zasad (tego jak należy się zachowywać na spacerze)

- określenie jasnych zasad i konsekwencji ich nieprzestrzegania przed wyjściem na spacer (dziecko ma wiedzieć jak się ma zachowywać)
- chwalenie dziecka za pożądane zachowanie (brak uciekania)
- stosowanie logicznych konsekwencji w sytuacji nieprzestrzegania reguł (gdy dziecko ucieka musi iść za rękę z rodzicem)

- dziecko traktuje ucieczkę jako zabawę (szczególnie gdy rodzic biegnąc za dzieckiem śmieje się)

- wytłumaczenie dziecku, że to nie jest zabawa, pokazanie jakie mogą być konsekwencje ucieczki (niebezpieczeństwo wypadku, etc.)
- nie bieganie za dzieckiem, nie śmianie się z całej sytuacji, ustalenie zasad i konsekwentnie ich przestrzeganie (dziecko idzie za rękę)

- dziecko ucieka w przedszkolu (tęskni za rodzicami, widzi coś ciekawego)

- ustalenie z dziećmi zasad na sytuację „spacer”, przypomnienie zasad przed wyjściem, w przypadku młodszych dzieci zastosowanie liny, której dzieci muszą trzymać się podczas spaceru
- stosowanie karty punktowej za pożądane zachowanie oraz logicznych konsekwencji za uciekanie (dziecko kolejny raz nie wyjdzie na spacer lub zostanie wyłączone z zabawy)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: LĘK PRZED ŚMIERCIĄ BLISKIEJ OSOBY

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- określony wiek dziecka

- naturalny lęk u dzieci w wieku 5-6 lat, dzieci wtedy zadają pytania natury egzystencjalnej – ważne by odpowiadać na pytania dziecka, nie robić ze śmierci tematu „tabu”, narodziny i śmierć są normalną koleją losów.

- dziecko oglądało bajkę/film, w której ktoś umarł i zaczęło się bać
- dziecko rozmawiało o śmierci z innymi dziećmi
- wizyta na cmentarzu

- rozmowa z dzieckiem na temat śmierci dostosowana do jego wieku (przyczyny śmierci, śmierć jako naturalny stan rzeczy - pokazywanie albumów rodzinnych – np. zmarłych pradziadków)
- zapewnienie dziecka o tym, iż rodzice robią wszystko by długo żyć (dobrze się odżywiają, etc.)

- ktoś w rodzinie umarł

- udział dziecka w pogrzebie (by dziecko mogło pożegnać się)
- opowiedzenie o tym jak będzie pogrzeb wyglądał, jak trzeba się na nim zachowywać, po co jest pogrzeb, etc.
- rozmowa o emocjach dziecka po pogrzebie (ważne by dziecko nie dusiło emocji w sobie – smutku, żalu, etc.)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: UZALEŻNIENIE OD BAJEK/KOMPUTERA, NADMIERNE OGLĄDANIE BAJEK/KORZYSTANIE Z KOMPUTERA

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- brak zainteresowania rodziców,
- chęć posiadania świętego spokoju (rodzice puszczaają bajki by móc wykonać obowiązki domowe),
- rodzice nie umieją spędzać czasu z dzieckiem

- poświęcanie czasu i uwagi dziecku (wspólne zabawy, spacer)
- stosowanie metody „wspólny czas” (spędzanie czasu z dzieckiem na jego zabawach, około 20 minut dziennie)
- włączanie dziecka w obowiązki domowe (gotowanie, sprzątanie), przydzielanie dziecku odpowiedzialnych zadań związanych z obowiązkami domowym - tworzenie listy rzeczy do zrobienia i wskazanie, kto ma być odpowiedzialny za dany obowiązek

- nuda (dziecko nudzi się), dziecko nie zorganizowali dziecku czasu wolnego

- wypełnienie wolnego czasu dziecka interesującymi zajęciami (malowanie, rysowanie, budowanie, sport, zabawy na świeżym powietrzu, basen, etc.), tworzenie harmonogramu dnia
- wspólne przedsięwzięcia z dzieckiem (zabawa z dzieckiem, etc.)
- zapisanie dziecka na zajęcia dodatkowe (związane z zainteresowaniami dziecka)

- przyzwyczajenie dziecka (rodzice pozwalają dziecku oglądać bajki/korzystać z komputera bez limitu i dziecko przyzwyczało się do tego)

- ustalenie ile czasu dziennie dziecko może oglądać bajki/korzystać z komputera (ile dziecko ma minut bajek w pakiecie) i konsekwentne trzymanie się ustalonego limitu
- dziecko może otrzymać dodatkową ilość czasu oglądania bajek tylko jako nagrodę, np. w przypadku wypełnienia dodatkowych zobowiązań
- telewizor/komputer w widocznym dla rodziców miejscu
- ograniczenie dostępu do samodzielnego korzystania z telewizora/komputera (np. wprowadzenie hasła)
- kontrola przez rodziców treści bajek/gier, do których dzieci mają dostęp (zdefiniowanie bajek, których dziecko nie może oglądać, gier, w które nie może grać, etc.)

- dziecko ma telewizor/komputer we własnym pokoju i ma nieograniczony dostęp do niego

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: KRADZIEŻ ZABAWEK Z PRZEDSZKOLA

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- brak zasad i reguł (dziecko nie wie, że nie wolno bez pytania brać cudzych rzeczy)
- zły przykład rodziców (naśladowanie rodziców)

- złośliwość dziecka (dziecko zabiera zabawki, żeby sprawić przykrość drugiemu dziecku, nie interesuje go dana zabawka)

- kleptomania

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- edukacja dziecka w zakresie kradzieży; uświadomienie dziecku, że nawet najmniejsza kradzież jest złym zachowaniem i będzie karana
- wprowadzenie i wytłumaczenie konsekwencji, jakie dziecko będzie ponosiło za kradzież (np.: dziecko musi pożyczyć/oddać swoją zabawkę, musi zakupić drobny upominek ze swoich pieniędzy)
- w przypadku kradzieży zawsze stosowanie konsekwencji/kary

- ustalenie jasnych zasad i konsekwencji – dziecko ponosi karę za swoje złośliwe zachowanie
- nauka dziecka dzielenia się zabawkami i chwalenie za dzielenie się

- współpraca z rodzicami dziecka
- psychoterapia dziecka w zakresie uzależnienia

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: KŁAMANIE

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- dziecko chce zwrócić na siebie uwagę rodziców lub rówieśników (brak zainteresowania ze strony rodziców/otoczenia – dziecko świadomie wymyśla różne historie)

- dziecko nauczyło się kłamstwa od rówieśników, rodziców i widzi, że z kłamstwa są korzyści

- fantazjowanie dziecka
- dziecko nie kłamie świadomie, ma problem z odróżnieniem rzeczywistości od fikcji (tego co się wydarzyło w bajkach, we śnie, w programie telewizyjnym) - normalne w wieku przedszkolnym

- dziecko chce poprzez kłamstwo uzyskać korzyści (np. skłamało, że mama pozwoliła oglądać telewizję)
- dziecko nic nie ma z mówienia prawdy, a może być nawet karane (dziecko jest surowo lub niesprawiedliwie potraktowane)

- dziecko chce poprzez kłamstwo uniknąć kary, kiedy zrobiło coś zakazanego (dziecko rozbiło celowo wazon i kłamie, że np. wazon rozbił jego brat, a nie ono)

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- zapewnianie uwagi tak, aby dziecko nie musiało uciekać się do kłamania by zwrócić na siebie uwagę (poświęcanie więcej czasu dziecku, interesowanie się tym co dziecko robi, wspólne gry i zabawy, „metoda czas zabawy” – dzienne spędzanie z dzieckiem około 20 minut na zabawach)

- dawanie dobrego przykładu (zobacz mama nie kłamie)
- edukacja dziecka, wytłumaczenie dlaczego kłamstwo jest złe, wytłumaczyć, że nie akceptujemy takiego zachowania i jakie konsekwencje ma kłamanie (tracimy zaufanie, jesteśmy źli na tą osobę)
- wytłumaczyć przed faktem kłamstwa, jakie konsekwencje będą za kłamanie (np. zakaz oglądania bajek)

- sprawdzić, czy dziecko świadomie kłamie, czy fantazjuje
- pokazywać dziecku, że to wymysł jego wyobraźni (pomóc w tym by dziecko odróżniało fikcję od rzeczywistości), można stosować testy rzeczywistości („w takim razie zamień się w metal”)
- tłumaczyć, że pewne rzeczy są możliwe tylko w bajkach (stosować „zdartą płytę”)

- dziecko nie otrzymuje korzyści, które chciało poprzez kłamstwo uzyskać
- dziecko dostaje karę za kłamstwo (tłumaczenie dziecku, że kara jest za kłamstwo, tłumaczenie że lepsza jest bolesna prawda niż kłamstwo)
- dziecko jest chwalone za mówienie prawdy (stwarzać okazję do tego, by dziecko mówiło prawdę), można też na początku wzmacniać mówienie prawdy poprzez stosowanie karty punktowej lub małych nagród

- dziecko w pierwszej kolejności dostaje karę za kłamstwo (tłumaczenie dziecku, że kara jest za kłamstwo, tłumaczenie że lepsza jest bolesna prawda niż kłamstwo), np. zakaz bajek przez 2 dni, a potem karę za popełniony czyn czynu, np. dziecko musi zapłacić z własnego kieszonkowego za celowe rozbicie wazonu.
- dziecko jest chwalone za mówienie prawdy, można też na początku wzmacniać mówienie prawdy poprzez stosowanie karty punktowej lub małych nagród
- gdy dziecko mówi prawdę można darować dane przewinienie

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: SKARŻENIE

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- dziecko chce zwrócić na siebie uwagę

- ignorowanie skarżenia - przyjmowanie do wiadomości tego co mówi dziecko, ale nic nie robienie dalej z treścią skargi (dziecko uczy się wtedy, że skazanie nic mu nie daje – nie ma reakcji dorosłego)
- zapewnianie uwagi tak, aby dziecko nie musiało uciekać się do skarżenia by zwrócić na siebie uwagę (poświęcanie czasu dziecku, „wyłapywanie” pozytywnych sytuacji i chwalenie dziecka)

- dziecko chce poprzez skarżenie coś osiągnąć (np. mama ma za dziecko coś „załatwić” lub ma dziecku coś dać)

- edukacja dzieci na temat skarżenia (że jest to zachowanie niepożądane), np. poprzez wiersze, bajki, opowiadania
- określić zasady z dzieckiem dotyczące skarżenia (w jakich sytuacjach dziecko może zwrócić się do dorosłego, np. gdy inne dziecko je bije lub mu dokucza)
- nie wyręczać dziecka, nie „załatwiać” spraw za dziecko (przyjmować do wiadomości skargę, ale nie wyręczać dziecka, zachęcać do tego, by dziecko samo załatwiło sprawę, np. samo o coś poprosiło lub by zwróciło bezpośrednio uwagę dziecku, na które skarży)

- dziecko chce pokazać, że jest lepsze od innego dziecka

- wskazać na panujące zasady dotyczące skarżenia (skarżymy tylko w takiej i takiej sytuacji...)
- edukacja dzieci (wy tłumaczyć dzieciom, iż każdy ma swoje zalety i wady)
- podkreślać mocną stronę dziecka, którego dotyczy skarga („Zobacz, Kubuś jest w czymś innym lepszy, np. w ...)
- chwalić i doceniać dzieci jednakowo

- dziecku sprawia satysfakcję to, że inne dziecko zostanie ukarane

- ignorowanie skarżenia (przyjmowanie do wiadomości i nic nie robienie z treścią skargi, nie karanie dziecka, którego skarga dotyczy)
- reagowanie tylko w przypadku skarg związanych z agresją dzieci (np. dziecko skarży, że inne je zbiło), sprawdzić faktycznie czy taki fakt miał miejsce, czy np. inne dzieci widziały dane zdarzenie)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE PODCZAS MSZY W KOŚCIELE (np. bieganie, krzyczenie w kościele)

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- dziecko nie wie jak powinno się zachowywać w kościele

- edukacja dziecka – wytłumaczenie dziecku dokładnie, jak należy zachowywać się w kościele i jakie zachowania są niepożądane
- przypominać zasady przed wyjściem do kościoła
- ustalić szczególnie na początku treningu dziecka nagrody za pożądaną zachowanie (np. dziecko zbiera punkty/metoda karty punktowej, pójście na lody) i konsekwencji za niepożądane zachowanie (ale konsekwencją nie może być wyjście z kościoła, była by nagroda dla dziecka)
- chwalenie dziecka za przestrzeganie zasad

- msza trwa za długo (dziecko nie jest w stanie w danym wieku rozwojowym wytrwać w bezruchu)

- dziecko nie rozumie mszy
- dziecko nudzi się

- chodzenie na msze przeznaczone dla dzieci (msze są krótsze, są bardziej interaktywne, dostosowane do wieku dzieci, przez to bardziej atrakcyjne dla dzieci)
- w przypadku gdy nie ma mszy dla dzieci: wybieranie kościołów, w których msze są krótsze lub kościołów, w których można podczas mszy przebywać na świeżym powietrzu (możliwość ruchu dla dziecka)
- stopniowe przyzwyczajanie dziecka do dłuższego czasu pobytu na mszy (np. najpierw dziecko jest 20 minut, potem za każdym razem o 10 minut dłużej)
- zadbanie o to by dziecko podczas mszy mogło czymś się zająć (kolorowanie, oglądanie np. biblii obrazkowej), szczególnie dotyczy to młodszych dzieci, które nie rozumieją co się na mszy dzieje
- wzmacnianie pożądanego zachowania poprzez chwalenie i małe nagrody

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO NIE CHCE ROBIĆ KUPKI

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- istnieją medyczne problemy związane z wypróżnianiem dziecka

- konsultacje u specjalisty
- leczenie farmakologiczne/operacyjne

- dziecko przestraszyło się grającego nocnika (w momencie gdy dziecko zrobiło kupkę nocnik zaczął grać)

- wyciągnięcie baterii z grającego nocnika
- dawanie dziecku małych nagród za siedzenie na nocniku
- sadzanie dziecka bezpośrednio na toalecie i używanie nakładki

- dziecko boi się toalety (np. boi się, że wpadnie do muszli klozetowej)

- stosowane nakładki na toaletę i stopnia do samodzielnego wchodzenia i schodzenia z toalety
- pokazanie dziecku jak załatwia się na toalecie mama, pokazanie, że nic mamie się nie dzieje
- uatrakcyjnienie pobytu dziecka w toalecie (powieszenie obrazka, przebywanie z dzieckiem w toalecie, zagadki, krótka gra, np. kalambury)
- stosowanie małych nagród za pobyt w toalecie

- dziecko boi się lub wstydzi się, bo zostało napiętnowane/skrzyżzone przez dorosłego (dziecku zdarzyło się zrobić kupkę do majtek i dorośli zareagowali na to: „coś ty zrobiła...”, dziecko przestraszyło się, że kupa wypadła nogawką na ziemię)

- w sytuacji, gdy dziecku zdarzy się zrobić kupkę do majtek zareagować neutralnie (nie robić z tego afery, nie zawstydząć dziecka, nie wypominać tego dziecku), przejść do porządku dziennego – pomóc dziecku w przebraniu się, tłumaczyć, że nic się nie stało („nic się nie stało”, „każdemu może się zdarzyć”),
- stosowanie małych nagród lub karty punktowej by przełamać strach/lęk dziecka

- dziecko brzydzi się kupy i z tego powodu nie chce jej robić (dorośli mówią, że kupa śmierdzi, źle reagują na widok kupy)

- edukacja dziecka w zakresie procesów trawienia i wydalania - uświadomienie dziecka, że każdy robi kupkę i że jest to normalny proces fizjologiczny (w przypadku starszych dzieci można pokazać odcinek serii „Było sobie życie”)
- zwracanie uwagi w jaki sposób mówimy o kupce (uważanie na negatywne sformułowania)
- pokazanie, iż kupka jest czymś normalnym (pójście do laboratorium i badanie kupki)

- lęk przed bólem (dziecko miało problem z oddawaniem stolca, kupka była duża i przy robieniu kupy dziecko doznało bólu, od tej pory boi się robić kupkę)

- stosowanie odpowiedniej diety i środków farmakologicznych sprawiających, że stolec będzie luźny (np. czopki glicerynowe)
- zapewnienie dziecka, że nie będzie boleć (np. poprzez smarowanie odbytu „cudownym” kremem)
- wzbudzenie motywacji pozytywnej poprzez narody lub punkty (karta punktowa), nagrody muszą być na tyle atrakcyjne, by dziecko było w stanie przezwyciężyć swój lęk, zmniejszanie częstości nagród, gdy pojawi się regularne oddawanie stolca.
- stosowanie motywacji negatywnej w przypadku gdy pozytywna nie działa (wskazanie na konsekwencje – konieczność wizyt u lekarza/w szpitalu, można pokazać dziecku fragment filmu związanego z następstwami braku wypróżniania się-operacja)

- zaburzenia emocjonalne, trauma, stres w rodzinie

- konsultacje u specjalisty (psycholog, psychoterapeuta, psychiatra dziecięcómłodzieżowy), leczenie psychoterapeutyczne

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO BOI SIĘ CIEMNOŚCI (NP. NIE CHCE WEJŚĆ DO CIEMNEGO POMIESZCZENIA, NIE CHCE PRZEBYWAĆ W CIEMNYM POMIESZCZENIU)

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- dorosły wzbudza w dziecku strach/lęk przed ciemnością (mówiąc np. „nie idź tam, tam jest ciemno”, „tam jest potwór”, „baba jaga”, etc.)

- nie straszyć dziecka ciemnością
- osvajanie dziecka z ciemnością (towarzyszenie dziecku w ciemności, pokazanie, że przebywanie w ciemności jest czymś normalnym, chwalenie dziecka za przebywanie w ciemności, na początku można stosować małe nagrody by zachęcić dziecko)
- zabawy w ciemności (pokazywanie slajdów, zabawa światłem i cieniem, wyświetlanie filmów z rzutnika)

- dziecko jest zamykane samotnie w ciemnych pomieszczeniach

- zostawianie w pokoju dziecka zapalanej małej lampki (zadbać o to, by w pokoju panował przynajmniej półmrok)
- zostawiać uchylone drzwi, by do pokoju dziecka docierało światło z innych pomieszczeń
- dać dziecku małą latarkę (np. w kształcie misia)
- zastosować w pokoju fluorescencyjne naklejki

- kojarzenie ciemności z duchami, straszliwymi stworami (dziecko usłyszało jakąś straszną historię lub dowiedziało się o duchach od innych dzieci)

- tłumaczenie i powtarzanie dziecku jak zdarta płyta, że duchów nie ma
- uczenie dziecka radzenia sobie ze strachem (dziecko samo sobie powtarza, że duchów nie ma)
- towarzyszenie dziecku w sytuacjach strachu/lęku i zapewnianie, że nie ma duchów (np. robienie z dzieckiem testów na obecność ducha)
- chwalenie dziecka za odwagę

- dziecko oglądało straszną bajkę (np. z ciemnością i potworami)

- świadomie wybierać bajki, które dziecko może oglądać (bajki powinny być łagodne i dostosowane do wieku dziecka)
- rozmowa z dzieckiem na temat strachu: tłumaczenie dziecku, że to bajka/fikcja

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: WYMUSZANIE ZAMIAST PROSZENIA

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- dziecko chce zwrócić na siebie uwagę

- ignorowanie zachowania
- poświęcanie więcej czasu i uwagi dziecku (docenianie, chwalenie dziecka), tak aby nie musiało domagać się tej uwagi poprzez zachowania problemowe

- dziecko chce osiągnąć swój cel
- dziecko nauczyło się, że takie zachowanie przynosi efekt (dostaje to czego chciało)

- edukacja dziecka: wytłumaczenie, że poprzez wymuszanie dziecko nic nie osiągnie, wytłumaczenie, że rodzic nie będzie reagował na wymuszanie
- wprowadzić zasadę dotyczącą pożądanego sposobu, w jaki dziecko ma o coś prosić (dokładne wytłumaczenie dziecku w jaki sposób ma prosić)
- konsekwencja rodzica – w przypadku gdy dziecko wymusza, jego prośba pozostaje niespełniona, rodzic tłumaczy dlaczego zostanie nie spełniona (ze względu na wymuszanie), w przypadku nasilenia się wymuszania lub hysterii – ignorowanie, spokojne krzesło, metoda izolacji.
- wzmacnianie pozytywnych zachowań poprzez stosowanie np. metody karty punktowej (jeżeli dziecko normalnie prosi, otrzymuje wtedy punkt/nagrodę)

- dziecko wykorzystuje obecność osób trzecich do osiągnięcia swoich celów (np. wyjście do sklepu, wizyta gości)

- ustalenie zasad przed daną sytuacją, czyli np. wyjściem do sklepu
- gdy dziecko przestrzega zasad jest chwalone i na początku może otrzymać małą nagrodę (np. słodycz w sklepie), jeżeli nie przestrzega zasad, bo wymusza, stosuje się konsekwencje negatywne (np. wyjście ze sklepu – pod warunkiem, że wyjście w danej sytuacji ze sklepu będzie faktycznie karą, a nie nagrodą dla dziecka)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO NIE JEST W STANIE LUB NIE CHCE SAMODZIELNIE BAWIĆ SIĘ W DOMU

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- rodzice poświęcają mało czasu dziecku, dziecko domaga się kontaktu, bliskości i chce spędzić czas z rodzicami (np. dziecko poszło do przedszkola i mniej czasu spędza teraz z rodzicami)
- dziecko zbyt długi czas bawi się samodzielnie i potrzebuje w końcu uwagi rodzica

- dziecko nie ma nawyku samodzielnej zabawy, bo rodzice cały czas bawili się z dzieckiem
- dziecko przybywa zbyt dużo czasu z dorosłymi

- dziecko nie potrafi sobie zorganizować czasu (brak pomysłu na zabawę)

- nieodpowiedni czas na samodzielną zabawę : rodzice robią coś ciekawszego, dlatego dziecko nie chce bawić się samodzielnie, dziecko jest głodne, zmęczone, rozprasza je inne bodźce – TV, komputer

- dziecko boi się zostać samo w swoim pokoju

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- poświęcenie czasu i uwagi dziecku, wspólne zabawy
- stosowanie metody „czas zabawy” (spędzanie z dzieckiem dziennie około 20 minut na zabawie z dzieckiem)
- realne wyznaczanie czasu na samodzielną zabawę (dla dziecka w wieku 3- 5 lat około 20-30 minut), nie oczekiwanie, że dziecko będzie w stanie 1h bawić się samodzielnie

- organizować zabawy z rówieśnikami (zaproszenie kolegów, chodzenie na place zabaw, do parku, etc.),
- zachęcać dziecko do samodzielnej zabawy (umówienie się na zasadę: tyle czasu (klepsydra) bawię się z tobą, potem tyle samo czasu ty bawisz się samodzielnie), chwalić za samodzielną zabawę

- pomoc w wybraniu zabawy (wyliczenie możliwych zabaw), zaproponowanie zabawy, przygotowanie zabawek, przyborów np. do malowania, wycinania

- dostosować porę samodzielnej zabawy do sytuacji i kondycji dziecka
- zaspokoić w pierwszej kolejności potrzeby fizjologiczne dziecka (dziecko najedzone, etc.)
- zadbać o to, aby inne bodźce takie jak komputer, telewizor nie rozpraszały dziecka

- umożliwienie samodzielnej zabawy w pomieszczeniu, w którym są inni domownicy

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO CHCE COŚ CO JUŻ MINĘŁO/ COŚ CO NIE JEST MOŻLIWE

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- dziecko nauczyło się, że ma wszystko co chce (rodzic spełnia wszystkie życzenia dziecka, także te, które nie są możliwe do spełnienia, np. dziecku uciekł balon nadmuchany helem, rodzice mówią, że balon wróci, kupują balon w internecie i dają dziecku mówiąc, że to ten zgubiony do dziecka przyleciał)

- dziecko chce zwrócić na siebie uwagę

- dziecko chce ustalać granice, sprawdza na ile pozwolą mu rodzice

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- rodzice nie wykonują rzeczy niemożliwych (nie stwarzają u dziecka poczucia, że wszystko mogą, jakby mieli „czarodziejską różdżkę)
- tłumaczenie dziecku, iż pewne rzeczy są niemożliwe do przywrócenia (dziecko uczy się wtedy ponosić konsekwencje swoich działań/swoich decyzji)
- w przypadku gdy dziecko nie ustępuje, rodzic powtarza to samo jak zdarta płyta („nie jest to możliwe by złapać balona, balon odleciał”), gdy pojawia się histeria – ignorujemy ją.

- poświęcać więcej czasu dziecku
- metoda „czas zabawy”

- ustalanie granic i zasad i konsekwentne trzymanie się ich

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECKO WYKONUJE DZIAŁANIA ODWROTNE DO PROSZONEGO PRZEZ RODZICÓW (ROBI NA PRZEKÓR, nie chce np. założyć butów idąc na zewnątrz)

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- dziecko chce zwrócić na siebie uwagę rodzica (dziecko robi to celowo, ma problemy emocjonalne, woła o „pomoc”)

- dziecko chce samo o sobie decydować
- rodzice nie dają dziecku wyboru (dziecko w ten sposób manifestuje swój bunt przeciwko surowym zasadom i braku wpływu na cokolwiek)

- dziecko ma 2 lata

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- poświęcać czas i uwagę dziecku
- zauważać, doceniać i chwalić dziecko
- rozmawiać z dzieckiem

- dawać dziecku wybór, możliwość podejmowania decyzji, w sytuacjach w których może te decyzje podejmować (ubiór, sposób i miejsce zabawy)
- szukać kompromisu, pytać dziecko o zdanie („to ty zaproponuj”) i wspólnie ustalać rozwiązania
- rozmawiać z dzieckiem przedstawiając argumenty i korzyści z danego działania (np. gdy dziecko nie chce się ciepło ubrać)
- zachęcać poprzez pochwały, nagrody, kartę punktową
- ustalić zasady i granice (gdy ja cię o coś proszę, chce być to wykonał, gdy ty mnie o coś prosisz, gdy tylko mogę, też to wykonam) – można pokazać dziecku swoim odwrotnym zachowaniem co dziecko robi i jak to działa na nas jako dorosłych (dziecko prosi o coś, my robimy coś odwrotnego)

- normalne zachowanie w tym wieku
- „mądre” wydawanie poleceń odwrotnych (wiem, iż dziecko zrobi dokładnie odwrotnie, więc odwrotnie wydaję polecenie)

ZACHOWANIE PROBLEMOWE: DZIECI KLÓCĄ SIĘ O ZABAWKI PRZYNIESIONE Z DOMU DO PRZEDSZKOŁA

PRZYCZYNY ZACHOWANIA:

- brak jasno określonych zasad: pozwolenie na przyniesienie zabawek z domu do przedszkola przez nauczyciela lub rodziców
- w przypadku określonych zasad niekonsekwencja nauczyciela (nieegzekwowanie ustalonych zasad)

- brak zasad regulujących sposób zabawy zabawkami przeniesionymi z domu

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA:

- określenie reguł i zasad przynoszenia zabawek do przedszkola (w jaki dzień, jakie zabawki, ile zabawek)
- edukacja rodziców w zakresie ustalonych reguł (zebranie, wywieszenie na tablicy informacyjnej dużej informacji o ustalonych zasadach)
- przestrzeganie ustalonych zasad i stosowanie konsekwencji gdy nie są one przestrzegane (dziecko odkłada zabawki na szatnię)

- uczenie dzieci proszenia o zabawkę, uczenie wymiany zabawek
- chwalenie za zgodną zabawę (np. wymianę zabawek)
- określenie i przestrzeganie konsekwencji w przypadku, gdy dziecko nie chce dzielić się zabawkami przeniesionymi z domu (odłożenie zabawek, niemożliwość przyniesienia zabawek następnym razem)

Informacje o projekcie:

Tytuł projektu: „Akademia Mądrego Wychowania – nauczyciel doradcą rodzica”

Priorytet: IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionie

Działanie: 9.5. Oddolne inicjatywy na obszarach wiejskich

Nr projektu: POKL.09.05.00-02-027/13

Finansowanie projektu: Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Uczestnicy i uczestniczki projektu:

- nauczycielki zatrudnione w placówkach przedszkolnych z Gminy Przemków i Gminy Chocianów

Realizator projektu: Fundacja Wrzosowa Kraina

Partner projektu: Competence-Training & Coaching Institute, Barbara Jaśkiewicz

Opracowanie: Barbara Jaśkiewicz – psycholog prowadzący w projekcie Trening Kompetencji Wychowawczych, Konsultacje Psychologiczne dotyczące problemów wychowawczych oraz Szkolenia z prowadzenia rozmów i doradzania rodzicom w problemach wychowawczych.

email: info@psycholog.polkowice.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**DOLNY
ŚLĄSK**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego